47ՐԴ ՏԱՐԻ ԹԻՒ 2582 — ՈՒՐԲԱԹ — 1330 ՇԱԳԱՆ 18—1914 ՅՈՒԼԻՍ 20—ՕԳՈՍՏՈՍ 2

JOURNAL ARMÉNIEN
MANZOUMÉ-I EFKIAR
54 Grand' Rue de a ɔ. Porte 54
Constantinople

ՏԷՐ ԵՒ ՏՆՕՐԷՆ
ՅՈՎՀԱՆՆԷՍ Փ. ԳԱՅՍԷՐԵԱՆ
ՈՐՈՒ ԿՈՒՂՂՈՒԻ ԱՄԷՆ ԳՐՈՒԹԻՒՆ

ԽՄԲԱԳՐՈՒԹԻՒՆ
Կ. ՊՈԼԻՍ, ՊԱՊԸ ԱԼԻ ՃԱՏՏԷՍԻ, ԹԻՒ 54
ԽՄԲԱԳՐՈՒԹԵԱՆ ՈՒՂՂՈՒԱԾ ՁԵՌԱԳԻՐՆԵՐ ԵՏ ՉԵՆ ՏՐՈՒԻՐ

# Մանզումէի Էֆքեար

ԱԶԱՏԱԿԱՆ ԱՆԿԱԽ ՕՐԳԱՆ
ՊԱՏԿԵՐԱԶԱՐԴ

منظومهٔ افكار ارمنیجه یومی غزته
صاحب امتیاز اوحانس فرید
اداره‌خانه‌سی باب عالی جاده‌سنده نومرو ٥٤

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ

| ԿԱՆԽԻԿ | ՏՐԿՆ. | ՎԵՑՄՍ. | ԵՌՄՍԹ. |
|---|---|---|---|
| Պոլսոյ համար | 80 Ղչ. | 45 | 25 Ղչ. |
| Գաւառներու համար | 80 » | 45 | 25 » |
| Արտասահմանի » | 25 Ֆր. | 14 | 8 Ֆր. |

ՅԱՅՏԱՐԱՐՈՒԹԵԱՆ ՊԱՅՄԱՆՆԵՐ
Մէկ անգամի համար տողը 5 ղրչ., մէկէ աւելի ծանուցմանց համար մասնաւոր պայմաններ:

10 ՓԱՐԱ — ԿԸ ՀՐԱՏԱՐԱԿՈՒԻ ԱՄԷՆ ՕՐ ԱՐՇԱԼՈՅՍԻՆ — 10 ՓԱՐԱ

## ԻԹԻՀԱՏԻ ՉԱՐԱՃԱՐ ԱՆԿՈՒՄԸ ՍԵԼԱՆԻԿԻ ՄԷՋ

# ՈՐՈ՛ՆՔ ՏԱՊԱԼԵՑԻՆ ԻԹԻՀԱՏԸ

### ԻՍԱ ՊՕԼԱԹԻՆ ՄՇԵՑԻԻ "ԱՐԱԽՁԻ„ՈՎ

Թուրքիոյ բոլոր քաղաքներէն աւելի՛ Սելանիկն է որ հրեայ Թաղերուն խուռն պատսպարուած սրճարաններէն սկսեալ մինչև ուսանող սերունդի չարքերուն մէջ, և, կառավարական որքան ուսուցչական պաշտօնէութեան մէջ կը պարփակէր Իթթիհատական ամէնէն ամենի ուժերը: Ալլաթինի առանձնարանը տանող ճամբուն վրայ, ցած ու սիրուն վիլլա Մօն-Պաժօնը Իթթիհատի կեդրոնն է. հեռագրի բազմաթիւ թելեր կը մեկնին այդ վիլլային պարտէզէն: Տովեզերքէն Իթթիհատին քլէւպը կը բաղխի աչքերու՝ իր կարմիր կանանչ գրօշներով: Իրիկուն է. Իթթիհատական երիտասարդներ՝ Մակեդոնիոյ տարբեր անկիւններէն եկած՝ բայց միեւնոյն կուսակցութեան փարած՝ խլած հոգիին բոլոր խանդոտ թափովը, կը շրջագայէին Պէյազ Գուլէի ընդարձակ եզերարծող հրապարակին վրայ: Սելանիկի լաւագոյն ճաշարանին՝ Ապտիի սեղանները գրաւող պաշտօնեաները Իթթիհատի անունով կ'երգնուն: Հրեայ քամելօններուն արգիլուած է ծախե՜լ ո՛ և է Իթիլաֆական թերթ մը: Ոխավաճառ Նօրկիին խանութը լրտեսներ կան: Մօյիզը, — ամէնէն անուանին Սելանիկի լրագրավաճառներուն, — զգացած է արդէն իր ուսերուն վրայ՝ սպայի հուժկու հարուածներ:

— Բուժէլի՛, ետըարն ճէմիյէթը մուհթէրէմէ, գահր օլսուն մուխալիֆլէր...

Երեք չաբաթ առաջ, օր մը, բաւական զգայացունց լուր մը կը փսփսային Սելանիկի մէջ:

— Էսկի Շէհիրի «Հագիգաթ» թերթի խմբագիր Մէսթան Իսմայիլ Սելանիկ եկած է: Իթթիհատի թերթը պիտի վարէ ամսական 25 ոսկիով:

Անցան սակայն այս բացարձակ տիրապետութեան օրերը: Իթթիհատը այսօր փճացած է բուն իսկ իր միջնաբերդին, Սելանիկի մէջ: Եւ ինչ հանճարեղութեամբ որ կառուցած է իր ուժը, նոյն հանճարեղութեամբ զօրացած է Իթիլաֆը: Այս վերջինին գլխաւորները, քաղքին ամէնէն անյայտ անկիւններէ հալածուած էին, աչքէ հեռու. հիմայ սակայն քիչ մը ամէն կողմ Իթիլաֆականներ կան, և բնական է սոսկալու, արհամարհելու, նոյն իսկ սպառնալու կարգը իրենց եկած է:

«Ճէմիյէթը մուհթէրէմէ»ին անունը այլեւս չի հնչեր. անոնք որ երբեմն այդ անունով այնքան հպարտ էին, հիմայ ամէն ճիգ կը թափեն մոռցնելու համար իրենց երբեմնի յարումը Իթթիհատին: Հովը փոխուած է, Իթթիհատը անզօր, և խոհեմ Թուրքը շուտով իր հերուան պաշտածը կը սկսի այրել, գլուխը ողջամբ ազատելու համար ներկայ սպառնալից փոթորիկէն:

Չկան նաեւ Իթթիհատական պաշտօնեաները. բոլորն ալ նետուած, փոխուած են. միայն դպրոցի մը տնօրէնը կը պահէ իր պաշտօնը, բայց անոր ալ օրերը համրուած են: Այն միեւնոյն բերանները որոնք դեռ նոր «Գահր օլսուն մուխալիֆլէր» կը պոռային, պատրաստ են նոյն «Անկեցէ»ն կանչելու Իթթիհատին. և հարկ կա՞յ ըսելու, ասիկը բնաւ չեն փոխցներ, նոյնիսկ կը ստեղծեն ալ՝ Իթթիհատին վրայ անէծք կարդալու համար:

Ու Մօն-Պաժօն վիլլան, Իթթիհատի կեդրոնը, այսօր դարձած է մռայլ ու լուռ տ'ընքան, որքան Համիտի տխուր առանձնարանը: Անոր պէս, ճիգ կը թափէ իր գոյութիւնը մոռցնել տալու: Առաջ կը փափաքէր ամէնուն աչքը մտնելու, կը շողար, կը վառվռէր, հիմայ ճիշդ ու ճիշդ գերեզման մըն է, և կարծես ողջ մեռելներ են միայն անոր մէջ շրջողները:

* *

Ինչո՞ւ, ինչպէ՞ս տեղի ունեցաւ այս զարմանալի, գրեթէ անհաւատալի շրջափոխութիւնը:

Պարզապէս Ալպանացւոց ձեռքով:

Տիմարութիւններուն մեծագոյնն էր Իթթիհատի կողմէ ցոյց տրուած թշնամութիւնը այդ անհարկու ժողովուրդին դէմ: Արհամարհեց զայն, ինք որ այնքան չափ ունէր զայն սիրաշահելուն մէջ: Եւ ահա հսկան գլուխը վերցուց, վերցուց նաև բռունցքը, և միակ հարուած մը բաւեց որ ջախջախուի հինգ տարիէ ի վեր երկրին մէջ արմատացած և ինքզինքը անպարտելի նկատող կուսակցութիւնը:

Կ'արժէ որ ներկայացնենք այդ նշանաւոր ժողովուրդը իր զանազան ցեղերով ու ճղասումներով:

Ալպանական ապստամբութիւնը վաղուց սկսած է: Իփէքէն ժամ մը հեռու, Իսթօք գիւղի բանաստեղծական շրջակաները լեցուն են ապստամբներով: Հինգ ոսկիի փոխարէն գնուած մավզէր հրացաններով զինուած են ու Տրաճի լաւին եպիսկոպոսէն հայթայթուած փամփուշտներ ունին բոլորն ալ: Ոտքերնին տրեխ դրած, քիչ, շատ քիչ սնունդով գոհացող այս Շքէփէթարները, իրենց սպիտակ թաղիքէ քիւլահով, կայծոտ բարի աչքերով՝ ականջնին տուած են պէկերու «բարեմիտ» խօսքերուն: Ո՞վ են պետերը, ի՞նչ է իրենց միտքը, պիտի բացատրենք:

Բայց, ներում ըսել թէ այս ալեւոր ցեղը, Մակեդոնիոյ բնիկը, հին հերոսական Հէլլէդային մայրութեամբը պանծացող «Բէլժաժի» սերունդը, որ պատմութեան մէջէն սահած է առանց թողլու գոնէ քանի մը վեհ գրուագներ, բայց որ իր Իսքէնտէրը, Ալի փաշան, Սիւլէյման Պաթուչը ունի, որ՝ իր անուս մաքին մէջ կը սնուցանէ անուշ հզօրութիւնը Արեւմտեան Թուրքիան պաշտպանած ըլլալուն՝ արտաքին բազմաթիւ թշնամիներու դէմ, որ Եւրոպական Թուրքիոյ Հայն է՝ իր քաղաքակրթիչ դերով (կայսեր Իւսկիւպ ժամանած օրը երեն նուիրած են բոլորովին փայտակերտ մեքենաներով ժամացոյց մը) միշտ պայրած է ճնշումի, հալածանքի տակ... Ես ինքս տեսած եմ հայր մը որ Իւսկիւպ կ'երթար, սահմանագլուխ պահակներուն կողմէ առեւանգուած զաւակը պահանջելու համար: Այս ցեղը, ունի արտակարգ հաղորդականութիւն մը: Մեծերուն մէկ գրգռումը բաւական է գործի մղելու այդ ամբողջ հուժկու հոգիները: Ոչ մէկ իշխանութեան, ոչ մէկ նուիրապետութեան գլուխ ծռող, զատուելու գացած ատեն զէնքը ձեռքը բռնած Ալպանացին, միահամուռ կերպով կ'ապըստամբի. բաղդ մըն է այն՝ որ յանկարծ կրնայ պայթիլ հպանցող ազդակէ մը միջոցաւ:

— Զօրս տարիէ ի վեր ի՞նչ ըրիք մեզի, ճամբայ չունինք, սնտակ չունինք, տուրքի տեղ մեր ոչխարները կը գրաւէք, դպրոց չէք բացեր, մենք «Շզուժայի» (յառաջդիմութիւն) կ'ուզենք:

Ահա հիւսիսի Ալպանացիներուն՝ —Կէկաներուն ամբողջ տրտունջը:

Իսմայիլ, Հասան պէյ, Նէճիպ Տրակա, Աւստրիոյ սահմանակից Միթրովիցայի Պոլաթին գիւղի պետ Իսան (կարճահասակ մարդ մը, գլուխը մեր Մշեցիներու «արախչին»ով և վերէն վար ամբողջապէս ոսկեճամուկ զգեստներով) որ անցեալ տարի շարժման մէջ գրաւ 14,000 Մալիսիսիացիներ, հեշտօրէն կ'առաջնորդեն զանոնք: Ոչ ոք գիտէ վարիչներուն յետին միտքը: «Նոյէ Ֆրայէ Բրէսէ»ի Սկիւպի թղթակից Ֆօն Բրիկլէթայն, կը գրէր վերջերս թէ Ալպանացիք անկախութեան կը ձգտին: Ասիկա յախուռն նկատողութիւն մըն է:

Ալպանիա անունին տակ ծանօթ երկրամասը, ճղասումներով իրարու ներհակ ժողովուրդէ մը կը բաղկանայ: Հիւսիսի Ալպանիոյ՝ Շքոտրայի բնիկները Կէկաներն են, որոնք Իսլամ են կրօնքով. բաղդատաբար տգէտ՝ խաշնարածութեամբ կը զբաղին: Մանասթըրի Տէպրէ գաւառակին Կէկաները Պոլիս, Սելանիկ, Պելկրատ, Նիշ, Սոֆիա կը գաղթեն «պօզա», «մահալլէպի», եւայլն, ծախելու համար: Հարաւի Ալպանացիք՝ Թօսքաները, որ քրիստոնեայ են, առհասարակ կապուած Իտալիոյ Թօսքանեան նահանգին բնիկներուն, վառվռուն տարր մը կը ձեւացնեն՝ Յունաստանի կուզար՝ Եանեայի կուսակալութեան մէջ: Ամերիկայի մէջ ունին քանի մը թերթեր: Ամէն տնպարեղի տակ են. աշխարհի ամէն կողմի հիւպատոսարաններու «գավազ»ները Թօսքացի Ալպաններ են՝ իրենց երկիրը Թուրքիոյ Զուիցերիան կոչած են:

Յունաստանի Թրքալը կուսակալութեան սահմանակից Ջամլըք մասին մէջ կայ ժողովուրդ մը Ջամ անունով. իրենց երեսփոխանը Շահին պէյն է: Ջամերը յունադաւան են: Յունաստան յաջողած է իր սահմաններուն մէջ պայրոց 12000 չամցի հալլենացնել: Այս բոլոր Ալպանացիք, Համիտի օրով կ'ապրէին, բառկանաւոր, անկախակէց իրարու ճղասումներուն: Բնական է թէ երեք ցեղերն ալ կը համաձայնէին նոյն աստիճանով՝ Էվրէնոս պէյ անուն Ջամցի Ցոյն հարուստ մը 12 հազար ոսկի կտակած էր, իր անունով դպրոց մը կառուցանելու համար: Կառավարութիւնը շինութիւնը արգիլած էր: Թօսքացիները կրցած են քաղաքակրթուիլ հալլէն բրօբականտին շնորհիւ: Կէկաները մնացած են սեւ տգիտութեան մը մէջ: Համիտ անոնցմէ կ'ընտրէր իր պահակազօրքը:

Նոր շարժումին վարիչները մտածա՛ծ են արդեօք միութիւն մը յառաջ բերել ազգով նոյն՝ բայց իրենց կացութեամբ խրամատուած այս դժբախտ ժողովուրդներուն միջեւ: Հաւանաբար այո՛: Երբ երկու տարի առաջ ալպաներէնի ուսուցման հարցը կը ծեծուէր Խորհրդարանին մէջ, կարծիքներու բուռն տարբերութիւն մը կար: Իթթիհատը կ'ուզէր հաւատացնել իր «սատցած» հանրագրութիւններով, թէ Ալպանացիք դէմ են Լատին տառերուն:

Կիրքերու այդ մակընթացութենէն յետոյ, հարցը մնաց ռակմա, բնական բան մը կար որ կը խմորուէր: Լատինական տառերու համար հակում մը կը տեսնուէր մինչեւ Անցեալ տարի Մալիսորները նոյնը պահանջեցին: Այս տարի ալ նոյնիմաստ պահանջք մը կայ Ալպանացիներու պահանջմնագրին մէջ:

Կը հետեւի թէ՝ երեք միլիոնէ բաղկացած Ալպանացիներուն մէջ միութեան կապ մը հաստատել կ'ուզեն նախ, իրենց Լատին ծագումին համապատասխան այբուբենով մը. յետոյ, կ'ուզեն անոնց մէջ մտցնել քաղաքակրթութիւնը, անոնց տալ կ'ուզեն իր էութեան գիտակցութիւնը. մէկ խօսքով՝ Ալպանիան կ'ուզեն կերպով մը լծացնել՝ իրենց երկրամասին տալով առանձնայատուկ կերպարանք մը: Թէ ո՞րքան կարելի է այս տեսլականին իրագործումը, պիտի ըսենք յաջորդով:

ՁԵՆՈԲ ՍՈՒՐԷՆԵԱՆ

# Ի՞ՆՉ Կ'ԸԼԼԱՆ ԳԵՐԵԶՄԱՆՆՈՑՆԵՐԸ

### ԵԹԷ ՉԵՆՔ ՍԽԱԼԻՐ
### ԱՆՈՆՑ ԱԶԱՏՄԱՆ ՊԱՀՆ ԱԼ ՀՆՉԱԾ Է

Հին ռէժիմին, — Իթթիհատի ռէժիմին, — անլուծելի մնացած կարգ մը խնդիրներ կային որոնց վրայ սա յուսալից օրերուն եթէ մտածենք, ապահովաբար գէշ չենք ըներ:

Օրինակի համար գերեզմանատուններուն խնդիրը, — այնքա՜ն մօտիկ մեր ժողովուրդին սրտին, որ մաշ մնաց ապստամբութեան հանէր, — կրնանք կարգադրել միանգամ ընդ միշտ, հիմայ որ հովը նպաստաւոր է այնքան, և կառավարութիւնը հանդիսաւորապէս կը յայտարարէ թէ Քրիստոնեայ տարրերու առանձնաշնորհումներն ու իրաւունքները պիտի պահպանուին:

Իթթիհատը ջարդերու շրջանը չփակեց, ընդհակառակը. և չնական մտածումը ունեցաւ մեզի զլանալու սեփականութիւնը մեր գերեզմաննոցներուն, մեզի որ ամէն բանէ աւելի գերեզմաննոցի պէտք ունէինք .. իր օրով հետզհետէ ջարդուողները թաղելու համար:

Հիմայ ատենն է որ այդ խնդիրներուն համար դիմում ըլլուի կառավարութեան: Բերայի ու Խասգիւղի գերեզմանատուններըանընդհատ ոտնձգութեան առարկայ դարձած էին Քաղաքապետութեան կողմէ: Ողջերէն առաք, որոնք հանգիստ չունիչ առած չունէին, սկսած էին անհանգիստ ընել նաև մեռելները:

Նոր Խասգիւղը այն յոյսը տուաւ թէ այլեւս փակուած է այդ տխուր շրջանը: Լա՛ւ, փորձենք ուրեմն միանգամ ընդ միշտ ապահովել մեռելներուն հանգիստը, գերեզմանատուններըը ազատելով: Ողջերուն համար ալ կը տեսնուինք:

Զերերտկա՛նք նորէն, յարմարագոյն ատենն է հիմայ...

## ԺԱՄԱՆԱԿԱԿԻՑ ԱԶԳԱՅԻՆ ՊԱՏՄՈՒԹԵԱՆ ԷՋԵՐ

Կ. ՊՈԼՍՈՅ -19-

ՊԱՀՊԱՆՈՂԱԿԱՆ ՎԱՐՁՈՒԹԻՒՆՆԵՐԸ

Զ.

(1890—1891)

ԴԻԿՏԱՏՈՐՈՒԹԻՒՆ ԱՐԻԿ ԷՖ. ՈՒՆՃԵԱՆԻ

Նազըմը տապալելու գլխաւոր զէնքը եղաւ Մատնիչ Մամբրէ վարդապետին խնդիրը: Պատրիարքարանը մտաբերեց պատժել Մամբրէն, մինչ Նազըմ իր հովանաւորութիւնը անոր վրայ կը տարածէր: Ոստիկանութեան պետը ինչպէ՞ս կրնար լքանել իր յաջողութեան հիմնադիրը: Ու ասկէ զատ, զրկելով Մամբրէն իր պաշտպանութենէն՝ Նազըմ անկէ ետքը շատ դժուարութիւն պիտի կրէր նորանոր մատնիչներ գտնելու: Պատրիարքարանը, զգալով ոստիկանութեան տկարութիւնը, աւելի և աւելի յամառութեամբ պնդեց Մամբրէն իրեն յանձնուելու պահանջումին վրայ: Վերջնական պատասխանը եթէ մերժողական ըլլար, Պատրիարքը հրաժարականը պիտի տար, ինչ որ շատ անհանորժ սպառնալիք մըն էր Սուլթանին: Այդ հրաժարականով կրնար վերկենդանանալ եկեղեցական առանձնաշնորհումներու գրեթէ մարած խնդիրը. հարկ պիտի ըլլար Ազգային ժողով գումարել նոր Պատրիարքի մը ընտրութեան համար. ո՞վ կրնար Աշըգեանի յաջորդել, և ո՞վ յանձնառու պիտի ըլլար պատրիարքական պաշտօնին, երբ ոստիկանութեան նախարար մը կարող էր ոտնակոխ ընել Պատրիարքարանին էն անվիճելի նախնական մէկ իրաւունքն անգամ, որ է եկեղեցականները իր հնազանդութեանը մէջ պահել:

Գործը այն վիճակին հասած էր որ կա՛մ Նազըմը պաշտօնէն պիտի ըլլար, կամ Պատրիարքը պիտի հրաժարէր: Նախարարութիւնը Նազըմին տապալումը կը յուսար, ու Աշըգեան Պատրիարք արդէն կը յայտարարէր:

— Ես անիկա (Նազըմը) քանի մը օրէն «ազըլ» ընել պիտի տամ:

Բայց գիտողութեան արժանի պարագայ մը կար. Պատրիարքը կ'ուզէր Մամբրէն պատժել ո՛չ թէ իբր մատնիչ, այլ իբր յեղափոխական: Ու արդարեւ Պատրիարքը ներքնապէս յեղափոխական ըլլալու էր և արտակարգ յանդգնութեամբ օժտուած՝ որպէսզի յայտարարէր թէ «Որովհետեւ Մամբրէն յեղափոխական գաղտնիքները կառավարութեան մատնած է, ուրեմն պէտք է պատժուի»: Աշըգեան Պատրիարք Մամբրէի անձին մէջ մի՛ միայն նախկին յեղափոխականը կը տեսնէր, պատուհասելու արժանին: Այս տեսութիւնը ձեռնտու էր Նազըմին, որ Պատրիարքին հետեւեալ լուրը զրկեց.

— Սուլթանը բազմաթիւ յեղափոխականներու ներում շնորհեց ու հետզհետէ ալ պիտի շնորհէ. ուստի կը խնդրեմ որ Պատրիարքն ալ հաճի ներել յեղափոխական Մամբրէին, քանի որ Ն. Վեհափառութիւնը արդէն ներած է:

Աշըգեան Պատրիարք կոկված մնաց. Թակարդին մէջ ինք բռնուած էր: Եւ սակայն չէր կրնար տեղի տալ, Արիկ էֆէնտիի հրամաններուն տակ գտնուելով: Դիկտատորը մինչ մէկ կողմէն կառավարական նկատումներ ունէր, միւս կողմէն անձնապէս կ'ատէր Մամբրէն որ զինքը նախատած էր Եէնի-Ճամիի հրապարակը. երկուքն ալ իրարու աչքոտ սպառնացած էին: Այս խնդիրը վերջ ի վերջոյ լուծուեցաւ Մամբրէի կարգալուծութեամբը, ինչ որ սակայն չառաջեց նախարարութեան գիտողումներուն՝ Նազըմի տապալումին համար:

Քանի մը ամիս վերջը Քեամիլ փաշա ու Միւնիր փաշա իրենք պաշտօնէն կ'ըլլային, և Նազըմ ու Պատրիարքարան կը մնային դէմ առ դէմ:

Մամբրէի խնդրին մէջ Պատրիարքարանին ընթացքը շատ սխալ եղաւ: Պատրիարք ու Վարչութիւն երբ մամուլանք յուլիս 15էն ետքը ուզեցին կատարելապէս պահպանողական քաղաքականութեան հետեւելով սիրաշահիլ Սուլթանն ու նախարարները, պարտաւոր էին իրենց գործերն ալ յարմարցնել իրենց համոզումներուն: Եթէ բողոքարկութեամբ իրաւունք պահանջողներ պիտի չհանդիսանային, ան ատեն իրենց կը մնար վարչականութեամբ հանգամանքներէն օգուտ քաղել ազգային տառապանքները թեթեւցնելու համար, իրենց կոչումին համաձայն: Պատրիարքին առաջին պարտականութիւնն է չխանգարել Պալատին, Դրան, Թուրք պաշտօնական աշխարհին ներքին խնդիրներուն ու մեքենայութիւններուն: Գում Գաբուի ցոյցէն ետքը ոստիկանութեան նախարարութիւնը շատ մեծ դեր մը սկըսած էր կատարել մեր ազգային գործերուն մէջ: Թուրքերուն վախը հայկական յեղափոխութենէն, իրենց կրօնական մոլեռանդութիւնը, պաշտօնեաներու շահախնդրութիւնը և ուրիշ շատ մը հանգամանքներ միանալով կը ստեղծէին Հայոց համար շատ ծանր կացութիւն մը: Ամբաստանութիւն ու զրպարտութիւն, և ասոնց ետեւէն՝ բանտ, չարչարանք, աքսոր, մահ, ալ Հայոց բաժինն էին. ու այդ ամէնուն վերին Տեսուչը, տնօրէնն ու վարիչը ոստիկանութեան նախարարն էր:

Ի՞նչ կը մնար Պատրիարքին ընել: Նախ ըմբռնելու էր ան տարրական ճշմարտութիւնը թէ Թուրքիոյ մէջ է՛ն զօրեղ մարդը, Սուլթանէն ետքը, այն միջոցին ոստիկանութեան նախարարն էր: Կ. Պոլսոյ Թրքական վարչութիւնը մօտէն ճանչցողը այս կարծիքին շուտով հերքում չի կրնար տալ: Իր գրասենեակէն Սուլթանը կրնայ ամէն գործ անձամբ տեսնել, քննել և վճռել, բայց քաղաքական ոստիկանութիւնը չի կրնար ընել: Երկրին ապահովութեանը հետ Սուլթանին անձն ալ հզօրապէս կախում ունի ոստիկանութեան նախարարէն, ու այդ նախարարը Սուլթանին կատարեալ վստահութիւնը վայելող մը միայն կրնայ ըլլալ: Պոլիս Սատրազամէն սկսած ամէն նախարար գրեթէ բանտարկեալներ են. օրինակի համար ոչ մէկ նախարար կրնայ շեղիլ այն ճամբէն որ իրեն որոշուած է բնակարանէն պաշտօնատունը երթալու և վերադառնալու համար. միայն ոստիկանութեան նախարարն է որ ազատօրէն ամբողջ Պոլսոյ մէջ կրնայ երթալ գալ, վասն զի իր պաշտօնին բնոյթը աս կը պահանջէ: Միայն այս պարագան կրնայ գաղափար մը տալ Զապթիէ Մինիստրին վայելած առանձնաշնորհումներուն վրայ:

Պատրիարքին պարտքն էր ոստիկանութեան նախարարը քիչ շատ գործածել գիտնալ: Անտարակոյս Աշըգեան Պատրիարք աղէկ գործ մը ըրած պիտի ըլլար Մամբրէն վանք մը ղրկելով, բայց կրնար քիչ մը սպասել, և առաջին առիթը կամ պատրուակը գտնելով, հասնիլ իր նպատակին, ինչ որ Նազըմին ալ գոհունակութիւն պիտի պատճառէր: Իսկ ինչ որ պէտք էր տնօրինել Մամբրէին, ասիկա յեղափոխականները կրնային ընել ժամանակին: Աշըգեան Պատրիարք, աւրուելով Նազըմին հետ, այլեւս կարող չեղաւ օգտակարապէս ծառայել՝ մեղմացնելու համար բանտարկեալներուն տառապանքները, մանաւանդ որ աւելի եւս գրգռուած, Նազըմ պէյ շատ խստօրէն սկսաւ վարուիլ, ու օր մըն ալ, հինգ տարի ետքը, վրէժը լուծեց Արիկ էֆէնտիէն, զրպարտութեամբ զինքը բանտարկել տալով:

ԱՐՓԻԱՐ ԱՐՓԻԱՐԵԱՆ

(Շարունակելի)

# ՕՍՄ. ԵՐԵՍՓՈԽԱՆԱԿԱՆ ԺՈՂՈՎ

## ԴԱՀԼԻՃԸ ԵՒ ԵՐԵՍՓ. ԺՈՂՈՎԸ

### ՄԻՆՉԵՒ ԴԷՄ ԴԻՄԱՑ

### ՔԱՆԻ ՄԸ ՕՐ ԱԼ ԵՏ ԿԸ ՄՆԱՅ ԺՈՂՈՎԻՆ ԼՈՒԾՈՒԻԼԸ

### ՎԱՐԺԱՊԵՏԻՆ ՄԷԿ ՍԽԱԼԸ ՈՐՈՒՆ ԿԸ ԿԱՌՉԻ՝ ԻԹԻՀԱՏԸ

### ԿԱՑՈՒԹԻՒՆԸ ՄԻՇՏ ԿՆՃՌՈՏ

Օսմ. Երեսփ. ժողովը երէկ նիստ գումարեց ժամը 1 ու կէսին: Կը նախագահէր Խալիլ պէյ: Անփոփոխ վաւերացուեցաւ նախորդ նիստի ատենագրութիւնը:

Ժամը ճիշդ 1.35ին ներս մտաւ Դահլիճը. դարձեալ ներկայ չէին Քեամիլ և Նազըմ փաշաները:

Կարդացուեցաւ Հօտէյտայի երեսփոխանին մէկ թագրիրը որով 4620 ղրուշ աւելի ճամբու ծախք կը պահանջէր, նկատելով որ Հօտէյտան պաշարուած ըլլալով, Սանաայի ճամբով եկած է Պոլիս: Ընդունուեցաւ:

Հօճա Մուսթաֆա էֆ. (Գոնիա).— Խորհրդարանի այս շէնքին ներքին կարգապահութիւնը՝ Երեսփ. ժողովին նախագահին կը պատկանի. բայց քանի մը օրէ ի վեր բաներ մը կը դառնան. կ'երեւի կառավարութիւնը պատճառներ կը փնտռէ. բօլիսները կը փոխեն, յետոյ նորէն կը բերեն, օր մըն ալ երեսունի չափ «գանօն»ներ կը բերեն Խորհրդարան. յետոյ երկու վաշտ զինուոր կը բերեն. ի՞նչ կ'ըլլանք. իբր թէ մարզանք կ'ընեն, կ'երթան կուգան, այս բոլորը միտքերը կը յուզեն: Ատով կամ մեզի կ'սպառնան և կամ մեզի պաշտպանել կ'ուզեն. եթէ մեզի վախցնել կ'ուզեն, թող վստահ ըլլան որ վախցող չկայ մեզի պաշտպանողը նախ Աստուած է և յետոյ ազգը (ծափեր): Մենք կ'ուզենք հասկնալ այս փոփոխութիւններուն պատճառները. եթէ Պատերազմական նախարարը հոս գտնուողները վախցնել կ'ուզէ, թող վստահ ըլլայ որ մենք միայն Աստուծմէ կը վախնանք: Այս կարգադրութիւնը մեր օրէնքներուն հակառակ են, հետեւաբար նախարարներէն բացատրութիւն կ'ուզեմ:

Պալանգաւէ.— Թագրիր ներկայացուցէք այդ մասին.

Էսատ փաշա (Տրանս).— Ես պատասխան տամ...

Նախ.— Կառավարութիւնը բացատրութիւն տալ կ'ուզէ:

Զիա փաշա (Ներքին գործոց նախարար).— Ճիշդ է որ ասկէ առաջ Խորհրդարանին պահպանութեանը համար պէտք եղած չափով ոստիկաններ ղրկուած են, բայց յետոյ դարձեալ փոխուած են. իսկ զինուորները պատերազմ. նախարարութիւնը փոխեց:

Ճավիտ (նախկին նախարար). — Երկու տարիէ ի վեր այդ զինուորները իրենց հրամանատարով հոս են և Խորհրդարանը կը պաշտպանէին ու վստահելի են. հիմա հարկ գատուեցաւ զանոնք փոխելու:

Զիա փաշա.— Նախարարը կ'երեւի ատոր պէտք տեսեր է:

Նախ.— Մեր հրամանատարին պատերազմական նախարարութեան կողմէ հրամանագիր մը ղրկուած էր, ատով պաշտօնէ կը դադրեցուէր ութը ամիսէ ի վեր իր պաշտօնը կատարող զինուորական ուժը: Այդ հրամանագրին մէջ ըսուած էր որ նոր մը պիտի ղրկուի զօրանոցին տեղ: Հրամանատարը ինծի դիմեց. ես ալ Եպարքոսին գիր մը գրեցի և Եպարքոսին տնօրինութեամբ ետ առնուեցաւ հրամանը:

Ճավիտ.— Խնդիրը փակուած է, երբ կառավարութիւնը նախապէս տուած իր հրամանը ետ առեր է:

Ժողովը անցաւ օրակարգին: Նախագահը յայտարարեց թէ՝ Եէմէնի խնդիրը կայ օրակարգին մէջ:

Հիւսէյին Հիլմի փաշա.— Նախորդ Դահլիճին կողմէ Եէմէնի մասին պատրաստուած պայմանագիրը հոս է. կառավարութիւնը կուզէ որ անգամ մը քննուի. հետեւաբար այդ մասին կատարուելիք վիճաբանութիւնը յետաձգեցէք Շաբաթ օրուան:

Ժողովը հաւանեցաւ և յետոյ շարունակեց նախընթաց օրուան վիճաբանութիւնը:

Գաբր. էֆ. Նորատունկեան.— Երէկուան վիճաբանութեան ընթացքին ըսուած էր որ՝ 7րդ յօդուածը այս ժողովէն մերժուած է և հետեւաբար միայն երկու ամիս վերջ կրնայ վերստին ժողովին ներկայացուիլ՝ ըստ ներքին կանոնագրի: Մեր հասկցածին համաձայն, մեր բերած առաջարկը, իր արդի վիճակին ու ձեւին մէջ բնաւ այս ժողովին բերուած ու քննուած չէ. յետոյ կըսէք թէ առանկ եղած են, բայց կրնա՞ք պնդել որ Սահ. 7րդ յօդուածը իր արդի ձեւով ձեզի եկած ու հոս Ընդհ. Ժողովին մէջ վիճաբանուած է. կարեւորը աս է. 93ի Սահմանադրութեան 54րդ յօդուածին մէջ կըսուէր թէ՝ ո և է օրէնք մերժուելէն մէկ տարի վերջ միայն ժողովին կը բերուի. արդ 54րդ յօդուածը դուք ջնջեցիք. հետեւաբար, երբ նոյն իսկ մերժած կըլլաք օրէնք մը դարձեալ հոս կրնաք վիճաբանել անոր մասին. Սահմ. տրամադրութիւնները երբեք հակառակ չեն ատոր և Դահլիճը Սահմանադրութեան ճամբով կը քալէ: Սահմ. ուրիշ երկիրներու մէջ լուծման իրաւունքը վեհապետին տրուած է «անպայման» և 93ի չի վերաքննուած Սահմանադրութեան մէջ ալ այսպէս էր. բայց Երեսփ. ժողովը մեր

Սահմանադր. այդ յօդուածը փոխեց. և որոշուեցաւ որ Երեսփ. Ժողովին լուծումը Ծերակոյտին հետ խորհրդակցաբար կատարուի։ Յետոյ նախորդ դահլիճը եկաւ և այս Ժողովին բերաւ Սահմ. 7րդ յօդուածը որուն մէջ վերցուցած էր, ձեր նախապէս ըրած փոփոխութիւնները. այս անգամ Սայիտ փաշայի դահլիճը կը պահանջէր որ «պիլլագայտ ու չարթ»ը (անպայման) ընդունուի։ Դարձեալ կը պնդեմ որ հոս բերուած մեր առաջարկը՝ նոր առաջարկ է և դուք կրնաք ատոր մասին վիճաբանիլ և «երկու ամսուան» պատճառաբանութիւնը ընդունելի չէ. հետեւաբար կը յուսանք որ Ժողովդ խնդրին նորութեանը տեղեակ, մեր առաջարկը «ստիպողական» որոշումով յանձնաժողովին կը ղրկէ. հիմա թո՛ղ քուէի դրուի և մենք հասկնանք ձեր ընդունիլը և կամ մերժելը ու մենք ալ ըստ այնմ շարժինք։

Սէյիտ պէյ (Իզմիր). — Մեր նախապէս մերժած մէկ օրէնքը դուք հոս կը բերէ՞ք թէ ոչ. 7րդ յօդուածին մէջէն Սայիտ փաշայի դահլիճը «35րդ յօդուածին տրամադրութիւններուն համաձայն» բացատրութիւնը վերցուց և անոր տեղ դրաւ «պիլա գայտ ու շարթ» բացատրութիւնը և ըստ այնմ բերաւ մեզի. մենք ատիկա է որ մերժեցինք. արդ, քիչ առաջ մերժուած այդ առաջարկն է որ մեզի կը բերէք. այս պարագան նոյնիսկ յիշուած էք ձեր տեղեկագրին մէջ, քանի որ կ'ըսէք թէ Սայիտ փաշայի դահլիճին կողմէ ընդունուած 35րդ և 43րդ յօդուածներու փոփոխութիւնը կ'ընդունինք։

Գաբրիէլ էֆ. Նորատունկեան.— Մենք 7րդ յօդուածին փոփոխութիւնն է որ ձեզի կը բերենք. այս նոր փոփոխութեանը մասին ո և է յիշատակութիւն ունի՞ք. հիմա ըսէք թէ մեր առաջարկած փոփոխութիւնը պիտի ընդունի՞ք թէ ոչ. ատիկա ըսէք մեզի։ Սահմ. 7րդ յօդուածը յանձնաժողովին ղրկուելուն համաձա՞յն էք։

Ալի Կալիպ. — Պէտք է անմիջապէս յանձնաժողովին ղրկելու որոշում տանք, քանի որ այս առաջարկը նոր է, և Երեսփ. Ժողովի յանձնաժողովն է որ դեռ Ընդհ. Ժողովին չի հանուած մերժած է։

Գասթէլլի.— Կառավարութիւնը ասկէ առաջ, երբ գործի գլուխ անցաւ, ասանկ միտք մը ունէ՞ր նախապէս. չեմ կարծեր. քանի որ այս մասին նոյն իսկ իր Ծրագրին մէջ ո և է յիշատակութիւն չկար. Դահլիճը ուրեմն հակասութեան մէջ է. ինքն ալ խղճովին համոզուած չէ իր այս առաջարկին օրինաւորութեանը. ինք Սահմ. մէկ յօդուածը չէ որ բարեփոխել կ'ուզէ. այլ մեզի լուծել է միտքը. կառավարութիւնը ճնշումի տակ կը գտնուի. Ղազի Մուխթար փաշայի նման մեծ սպարապետ մը որ Միխայելօֆներու և Լօրիս Մելիքօֆներու նման զօրապետներու յաղթած է, օսմ. բանակի մը մեծ սպարապետը այսօր ճնշումի տակ է... (աղմուկներ)

Սիւրէյյա պէյ.— Այդ կարգի խօսքերու տեղը չկայ.

Նախ.— Սո՛ւս... սո՛ւս եղիր...

Ալի Կալիպ.— Այս կարգի քաջերի հրամանատար մը չէք կրնար արտասանել... (աղմուկ)։

Գասթէլլի. — Ի՞նչ է խնդրին բուն պատճառը, ես գաղտնիքը չեմ գիտեր. ես կը կարծեմ որ օսմ. բանակին սուինները միմիայն թշնամիին դէմ ուղղուած են, ինչպէս երէկ յայտարարեց ծովային նախարար Մահմուտ Մուխթար փաշա։ (աղմուկներ). Ի՞նչ կայ ազդեկելիք, կամ այս վիճաբանութիւնը մէկ կողմ ձգելու ենք և կամ մեր վերջին օրն է ըսենք ու ըստ այնմ խօսինք...

Նախագահ. —Այդ մասին —լուծման — խօսելու համար ժամանակ ունինք. կրնանք արտայայտուիլ. հիմայ խնդրին անցէք։ Եթէ նոյն իսկ Ժողովը լուծել ուզեն, ըսելէ սահմանադրական եղանակով պիտի լուծեն, Դահլիճը յայտարարեց թէ հակասահմանադրական ո՛ և է ձեռնարկ չպիտի ընէ։ Նոյն իսկ եթէ այսօր լուծումը միտքերնին դրած ըլլան. Սահմ. կարգ մը ձեւեր կան, որոնք կարելի չէ անտեսել. մենք դեռ ժամանակ ունինք այս բեմէն արտայայտուելու և ազգին հաշիւ տալու. հետեւաբար հիմա խնդրի մասին խօսինք ոչ թէ լուծման վրայ։

Նորատունկեան էֆ. — Կարծեմ վիճաբանութիւնները բաւական են. հետեւաբար քուէի դրէք առաջարկս։

Իլիաս էֆ. —Կեցիր նայինք. ինչ աճպէ կ'ընես...

Նախ.— Ո՛վ որ Նորատունկեան էֆ.ի առաջարկը կ'ընդունի, թող ձեռքը վեր բարձրացընէ։

Ժողովը մերժեց Նորատունկեան էֆ.ի առաջարկը. և վիճաբանութիւնները շարունակուեցան։

Սէյտ Ահմէտ էֆ. (արաբ). — Դահլիճը սպառնալիքով հոս կուգայ. ամէն օր խնդիր կը բերէ. ըսել է գաղտնիք մը կայ. անլուծելի գաղտնիք մը. մեզի լուծելու չլուծներ կան. եթէ կառավարութիւնը կ'ուզէ դռնփակ նիստ մը գումարենք և դահլիճը թող մեզի ըսէ մեզ լուծելուն պատճառները, հետեւաբար դարձեալ կը պնդեմ որ Դահլիճը կարգ մը ազդեցութիւններու տակ կը գտնուի։

Հիւսէյին Հիլմի փաշա. — Նախ բացարձակապէս կը մերժենք այն խօսքերը թէ մենք ազդեցութիւններու տակ կը գտնուինք։ Մենք բոլոր կուրծքով կրնանք դէմ դնել բոլոր սպառնալիքներուն։ Մենք այս պաշտօնը ստանձնած ատեններս մեր անութներուն տակ առինք գլուխնիս (ծափեր)։ Ասկէ զատ, սխալ է այն կարծիքը թէ Սահմ. 7րդ յօդուածը որ բերած ենք, միմիայն այս Ժողովը ցրուելու համար եղած առաջարկ մըն է, երկրին փրկութեանը համար բերինք։

Սէյտ Ահմէտ էֆ. — Այն ատեն ի՞նչ կայ որ ամէն օր առաջարկ կը բերէք հոս և անոնց վրայ կը պնդէք. հասկնանք.

Էմմանուէլիտիս. — Այս ամէնը պետական հարուածի կը նմանին. և սակայն կառավարութիւնը իր ապօրինութիւնները կ'ուզէ օրէնքի ձեւին տակ դնել. Երեսփ. Ժողովը հայրենիքի փրկութեան և անոր երջանկութեանը համար ամէն կարգի զոհողութիւններ ըրած է. եթէ նոյն իսկ հայրենիքին փրկութեանը համար անհրաժեշտ է որ այս Ժողովը լուծուի, մենք ատոր ալ համաձայն ենք. և սակայն այդ բանը մեզի բացարձակապէս ըսելու են բացէ ի բաց և ոչ թէ ամէն օր՝ առաջարկներ ներկայացնեն մեզի։

Խալտ փաշա. — Եթէ ժամ առաջ այս խնդիրը վերջացնէք, լաւագոյն բան մը ըրած կ'ըլլաք...

Շահին պէյ (Զմիւռ). — Ես մինչեւ այսօր նախորդ Դահլիճին բոլոր հակօրինական արարքները քննադատեցի. այդ դահլիճին անդամներուն դէմ մասնաւոր թշնամութի՞ւն մը ունէի. երբե՛ք. ընդհակառակը հոն ինծի յարգելի շատ մը անձեր կային, բայց իմ կարծիքովս անոնց գործերը սխալ էին ու քննադատելի։ Արդ, ես այսօր պիտի քննադատեմ նաեւ ներկայ դահլիճը, որուն վստահութիւն յայտնեցի դեռ աջխի օր։ Ինծի համար խնդիր չէ թէ՝ ո՛վ է քննադատելին. ես քննադատելի արարքը նկատի կ'առնեմ։ Այսօր ամէնուն բերանն է ու բոլոր թերթերուն մէջ ալ խնդրոյ առարկայ Երեսփ. Ժողովին լուծումը։ Եւ սակայն Դահլիճը այս Ժողովին կուգայ երկու օրը անգամ մը և առաջարկ մը կը ներկայացնէ և կ'սպասէ որ իր և մեր միջեւ աններդաշնակութիւն ծագի. այդ առաջարկները կ'ըսէ, երկրին փրկութեանը և խաղաղութեանը համար են, բայց ես դէմ եմ բերուած այս նոր առաջարկին. Նոր Դահլիճն ալ, իր նախորդին քաղաքականութեան կը հետեւի. ասոր գործերն ալ անթափանց քօղով մը ծածկուած են, որո՛ւ, հաստատուն քայլեր չառներ։ Մութին մէջ կը քալէ և չես գիտեր թէ՝ ի՛նչեր տեղի կ'ունենան։ Եւ սակայն էֆէնտիներ (խօսքը ներկայ Իթթիհատական երեսփոխաններուն ուղղելով) այժմու կառավարութիւնը ձեր Դահլիճին ասկէ առաջ բացած ճամբաներէն է որ կը քալէ, ձեր Դահլիճին կողմէ հնարուած զէնքերն են որ այսօր ձեր դէմ կը գործածէ (աղմուկներ)։ Ես ասկէ առաջ զանազան առիթներով յանձնաժողովներուն մէջ, հոս ատեանէն և կամ հրապարակաւ խօսեցայ, բայց դուք իմ ըսածներս նկատի չառիք, ո՛չ ալ նկատի ունեցաք այդ պարագան. օրը օրին եղածը մոռցէք ու ինքզինքնուդ մասին խորհեցաք միայն։ Եթէ այսօր կառավարութիւնը երկրին փրկութիւնը մեր լուծուելուն մէջ կը գտնէ, թող ժամանակ չանցնի և մեզի անմիջապէս լուծէ. մենք կ'երթանք...

Նախ. — Կառավարութիւնը լուծման մասին բան մը ըսած չունի. անիկա Սահմ. 7րդ յօդուածը երկրին փրկութեանը համար կը բերէ։

Շահին պէյ. - Նոյն իսկ եթէ կառավարութիւնը այդ կերպ ալ յայտարարէ մի՛ հաւատաք. ճիշդ չէ որովհետեւ. իմ ըսածս է ճիշդը (ծափեր)։ Ես չպիտի ուզէի որ կառավարութիւնը պաշտօնապէս ներքէր լուծման առթիւ իրեն եղած յայտարարութիւնը։ Մանուկներն անգամ գիտեն. արդ ինչո՞ւ ըսի, եթէ պէտք է լուծել խորհրդարա՞նը, լա՛ւ. թող լուծէ։ Մենք ըրածնիս է որ կը գտնենք։ Գալով 7րդ յօդուածին ես բացէ ի բաց կը մերժեմ անիկա. ուրիշ խնդիր որ պէտք է էնճիւմէնն ղրկուի և արդէն ասկէ առաջ մեր էնճիւմէնն ալ ոչ թէ բացարձակապէս մերժած էր Սահմ. 7րդ յօդուածին մէջ եղած փոփոխութիւնները, այլ ըսած էր որ պէտք է լաւագոյն ատեններուն թողուլ (հեգնական ծափեր) ի՛նչ կայ ծափելու... ձեր այդ ծափահարութիւններն են որ գործերը մինչեւ այս վիճակին հասցուցին։ Կառավարութիւնը ինչո՞ւ այս տեղէն չի բաժնուիր. ըսել է մեզի լուծել կ'ուզէ, լա՛ւ. գանփակ նիստ մը ընենք, հոն թող ըսէ մեզի ցրուելուն պատճառները և մենք ելլենք երթանք... (հաւանութեան ձայներ)։

Այս միջոցին նախագահը ծանոյց թէ՝ Պապանզատէ Իսմայիլ Հագգը պէյ թուղթ մը ներկայացուցած է, որով կ'առաջարկէ, կառավարութեան կողմէ եղած առաջարկը քուէի դնելէ առաջ հասկնալ թէ՝ Ժողովը կ'ուզէ՞ որ օրինական կէտերն ալ, կառավարութեան առաջարկին հետ յանձնաժողովին ղրկուին քննուելու համար։

Նախագահը յետոյ, խօսք տուաւ թուղթերին տիրոջ որպէս զի բացատրութիւններ տայ։

Պապանզատէ. —Մենք չենք ուզեր որ ներքին կանոնագրի 28րդ յօդուածի և կամ «կառավարութիւնը հակասահմանադրական առաջարկներ կ'ընէ»ի նման խնդիրներով աններդաշնակութիւն հանենք. արդէն չափազանց պղտորկցած կ'ըլլայ կառավարութիւնը և իր դիրքը կը վտանգուի, երբ այս կարգի անարժէք ու համեմատապէս աննշան խնդիրները՝ աններդաշնակութեան պատճառ նկատէ։ Իթթիհատը երբե՛ք չի փափաքիր որ երկրին մէջ անիշխանութիւն առաջ բերէ. չուզեր որ կազմուած դահլիճ մը տապալէ. ինք ատոր համար չէ որ կազմուած է. Իթթիհատը որքան ալ իրեն թշնամի դահլիճի մը դէմ գտնուի այդ բանը երբե՛ք չըներ։ Կառավարութիւնը սակայն իր այս առաջարկով առաջին հարուածն է որ կուտայ սահմանադրութեան և ազգը պէտք է գիտնայ. բայց որպէս զի ազգը գիտնայ, անհրաժեշտ է որ հոս խնդրոյ առարկայ եղած բոլոր օրինական կէտերը, կառավարութեան առաջարկին հետ մէկտեղ յանձնաժողովին յղուին, հոն քննուին անոնց հակասահմանադրական կողմերը երեւան հանուին ու տեղեկագիր պատրաստուի և կրկին հոս բերուելով վիճաբանութեան ենթարկուի։ Ատոր համար է որ կ'առաջարկեմ «օրինական կէտեր»ն ալ ղրկել էնճիւմէն։

Հիլմի փաշա. — Կառավարութիւնը ոչ թէ Սահմ. հարուած կուտայ, այլ նոյնիսկ զայն պաշտպանելու համար իր կեանքը կուտայ. մեր մէջ Սահմ. հարուած տալու ո և է ոչինչ անձ չկայ. հետեւաբար կը խնդրեմ որ ձեր այդ միտքերը սրբագրէք։ Գալով ձեր այն առաջարկին թէ «օրինական կէտեր»ն ալ ղրկուին յանձնաժողովին, ատիկա մեր առաջարկին հետ կապ չունի. մենք այդ «օրինական կէտեր»ուն մասին մեր միտքը բացատրեցինք. կրնայ ըլլալ որ դուք տարբեր կերպով մտածէք. մենք հիմա դարձեալ կ'առաջարկենք որ մեր առաջարկը «ստիպողականութեան» որոշումով յանձնաժողովին ղրկէք։

Նախ.— Կառավարութիւնը...

Իլիաս էֆ. (Մուշ).— Կառավարութիւնը պէտք է իր պատճառաբանութիւնները ընէ՝ «ստիպողականութեան», որոշումը քուէի դնելու առաջարկը ընելէ առաջ...

Վարչապետ.— Մեր ստանձնած պաշտօնը շատ փափուկ է. մեզի համար ցը խիստ կարեւոր է, մենք երկրին փրկութեանը տեսակէտով հարկ տեսանք այս առաջարկը բերելու, ուրեմն կը խնդրենք որ անմիջապէս մեր առաջարկը քուէի դնէք (աղմուկներ)։

Գաբրիէլ էֆ. Նորատունկեան.— Մենք բացարձակապէս կը մերժենք Պապանզատէ Իսմայիլ Հագգը պէյի այն խօսքերը թէ՝ Սահմանադրութեան հարուածներ կուտանք՝ մեր այս առաջարկով. ոչ ոքի մտքէն կ'անցնի Սահմ. հարուածներ տալ. հետեւաբար բացարձակապէս կը մերժենք յանձնաժողովին քննութեանը յանձնել նաեւ Իսմ. Հագգը պէյի այն առաջարկը թէ՝ «Դահլիճը Սահմանադրութեան հարուածներ տուա՞ծ է թէ ոչ»։

Պապանզատէ.— Ի՛նչ կ'ըլլայ առով. թող յանձնաժողովին ղրկուի, կրնայ ըլլալ որ իմ «Սահմանադրութեան հարուած» կէտս, էնճիւմէնը այնպէս չի նկատեր. իրարանցումի բնաւ պատճառ չկայ. դեռ մենք ոչ ոք կը դատապարտենք. վերջէն երբ յանձնաժողովին տեղեկագիրը գայ այն ատեն ամէն բան կը ճշդուի։

Նախ. —Կառավարութիւնը կ'առաջարկէ որ միայն Սահմ. 7րդ յօդուածը ղրկուի յանձնաժողովին... (աղմուկներ)

Հիւսէյին Հիլմի փաշա.— Դա՛րձեալ կը խնդրեմ որ կառավարութեան առաջարկը նոյնութեամբ և ստիպողաբար քուէի դրուի. եթէ ստիպողութիւնը կը մերժէք շատ լաւ, եթէ ո՛չ նախ մերինը դրէք քուէի որպէս զի հասկնանք թէ՝ կ'ընդունի՞ք։

Ծաւիտ պէյ (նախկին նախարար) — Այն ատեն նախ «ստիպողութիւն»ը քուէի կը դնենք և յետոյ Պապանզատէի առաջարկը...

Սէյիտ պէյ (Իզմիր). Դահլիճը երբե՛ք իրաւունք չունի ըսելու թէ «ես կ'ուզեմ որ օրինական կէտերը յանձնաժողովին չի ղրկուին»։ Այդ իրաւունքը մերն է և դահլիճը երբե՛ք խառնուելու իրաւունք չունի։

Հիւսէյին Հիլմի. — Սահմ. բացորոշ տրամադրութիւններուն հակասող ներքին կանոնագիր չըլլար (աղմուկ)։

Նախագահ. — Թէեւ կառավարութիւնը կ'ուզէ որ նախ իր առաջարկը քուէի դնեմ. բայց այս Ժողովին մէջ ալ սովորութիւն կայ որ նախ երեսփոխանի մը կողմէ, ո և է խնդրի մասին ըրած առաջարկը քուէի կը դրուի։

Հիւսէյին Հիլմի փաշա.— Այդ մասին ձեր ներքին կանոնագրին մէջ ո և է տրամադրութիւն ունի՞ք...

Հիլմի փաշա կը կարծէր որ, այդ մասին ո և է որոշ տրամադրութիւն չկայ և սակայն նախագահը բացաւ ներքին կանոնագիրը և կարդաց յօդուած մը, որ իր քիչ առաջ ըսածը կը հաստատէր.

Հիւսէյին Հիլմի.— Երեքշաբթի, Չորեքշաբթի և Հինգշաբթի, այսօր երեք օրէ ի վեր հոս ենք այս տագնապալի կացութեան միջոցին. գործ չենք կրնար տեսնել (ձայներ. — Մե՛նք ի՛նչ ընենք. խնդիրները դուք կը հանէք) հետեւաբար անմիջապէս յանձնաժողովին ղրկելու առաջարկը քուէի դրէք։

Նէճմէտտին պէյ.— Նախ և առաջ օրինական կէտերու մասին եղած առաջարկը պէտք է քուէի դրուի։

Հիւսէյին Հիլմի.— Նա՛խ մեր առաջարկը։

Նախագահ.— Ո՛չ. չեմ կրնար ձեր առաջարկը դնել. հոս մենք ներքին կանոնագիր մը ունինք. և ամէն բանէ առաջ անոր հպատակելու պարտաւոր ենք. հետեւաբար նախ Իսմայիլ Հագգը պէյի առաջարկը քուէի պիտի դնեմ և յետոյ կառավարութեան առաջարկը...

Հիւսէյին Հիլմի.— Այն ատեն մենք այդ պարագան մերժուած պիտի նկատենք...

Վարչապետ. - Ամէն Ժողով իր ներքին կանոնագրին վրայ կրնայ պնդել. բայց մեր խնդիրը Սահմանադրութեան տրամադրութիւններու մասին է, օրինական կէտեր կան, որոնք արտասովոր պարագաներու ատեն, զանց կ'առնուին, ամէն բանին ատենը կայ (աղմուկ) ոչ մէկ ատեն արտասովոր կացութիւնը չի կրնար բաղդատութեան դրուիլ կայուն վիճակին հետ։ Մենք այսօր ձեզմէ մէկ բան կ'ուզենք, այն ալ սա է որ մեր առաջարկը ստիպողականութեան որոշումով Յանձնաժողովին ղրկէք. հոն ի՛նչ կ'ուզէք ըրէք. ի՛նչ բանի մասին կ'ուզէք վիճաբանեցէք ու քննեցէ՛ք. մենք ատով չենք զբաղիր, մեզի չեն հետաքրքրեր ատոնք, վստահ եղէք... մենք ալ ձեզի նման այս հայրենիքին զաւակներն ենք. մենք ալ Հայրենիքին փրկութենէն տարբեր նպատակ և մտածում չունինք...

Նախ. — Հիմայ նախ քուէի կը դնեմ ուրեմն, օրինական կէտերը յանձնաժողովին յղելու առաջարկը։

Ձեռքերը ամբողջովին բարձրացան և նախ և առաջ ընդունուեցաւ «օրինական կէտեր»ը յանձնաժողովին յղելու առաջարկը։ Յետոյ նախագահը քուէի դրաւ Սահմ. 7րդ յօդուածը ստիպողաբար քննելու առաջարկը և ան ալ մեծամասնութեամբ ընդունուեցաւ։

Բահմի.— Թո՛ղ կառավարութիւնը ըսէ թէ՝ արդեօք այս պարագան, ետ և առաջ քուէարկելու խնդիրը, անհամաձայնութիւն կը նկատէ՞...

Վարչապետ.— Այդ մասին հիմա պիտի խորհրդակցի՛նք և պիտի գանք հոս, ու պիտի յայտարարենք հարկ եղածը...

Նախագահը դադար տուաւ կէս ժամ. ժամը 5ին նիստը վերաբացուեցաւ։

Նախ խնդիր եղաւ թէ՝ սպաներու քաղաքականութեամբ զբաղիլը արգիլող օրինագիծը, զոր աջխի օր կառավարութիւնը ետ ուզած և Ժողովը հակառակած էր, պէ՞տք էր վերադարձնել թէ ոչ. քանի որ այդ օրէնքը երկու օրէնսդիր Ժողովներէն ալ քննուած ու վաւերացուած էր։

Հ. լաճեան և Զօհրապ յայտարարեցին որ պէտք է վերադարձնել։

Սէյիտ պէյ առաջարկեց ուրիշ օրուան մը յետաձգել, մանրամասնօրէն վիճաբանելու համար։

Հիւսէյին Հիլմի փաշա ըսաւ թէ՝ ատիկա պարզապէս աչքէ անցընելու համար է որ ուզած է Պատերազմ. Նախարարը և չեմ կարծեր որ, ըսաւ, ատիկա ձեր և նախարարին միջեւ աններդաշնակութեան պատճառ ըլլայ։ Կրնաք այս մասին Պատեր. նախարարին հետ համաձայնիլ։

Որոշուեցաւ յետաձգել և Պատերազմ. Նախարարին ներկայութեան վիճաբանիլ այս խնդրին վրայ։

Դահլիճը դարձեալ ամբողջութեամբ սրահ վերադարձած էր։

Այս անգամ բեմ ելաւ Վարչապետ Ղազի Մուխթար փաշա և գրաւոր կարդաց յայտարարութիւն մը, որ ինչպէս կ'երեւէր, յարակից սենեակին մէջ դահլիճին կողմէ կատարուած խորհրդակցութեան արդիւնքն էր։ Ամէն ոք կ'սպասէր որ Դահլիճը, իր առաջարկին նախապէս քուէի չի դրուիլը խնդրոյ առարկայ ընելով, աններդաշնակութիւն նկատէր և հրաժարէր, որպէս զի, նոր դահլիճ մը գալով լուծէր Ժողովը և վերջ տանէր տագնապը։

Վարչապետը իր այդ գրաւոր յայտարարութեան մէջ կ'ըսէր. — Էֆէնտիներ, մեր առաջարկն էր, ամէն բանէ առաջ յանձնաժողովին ղրկելու առաջարկը քուէի դնել՝ նախապատուութիւն տալով ուրիշ խնդիրներու։ Մենք յայտարարեցինք որ օրինական կէտերու քննութեան հակառակ ենք. արդ, երբ մեր առաջարկը ամէնէն առաջ քուէի չէք դներ և «օրինական կէտեր»ը զոր մերժած էինք ընդունիլ, քուէի կը դնէք ու կ'ընդունիք, մեզի ուրիշ բան չմնար ըսելիք, բայց եթէ ատիկա մերժում նկատել։ Արդ, որպէս զի կացութիւնը չի կնճռոտի և այս աններդաշնակութիւնը վերնայ, կ'առաջարկենք որ քիչ առաջուան նիստին մէջ ձեր տուած որոշումը ետ առնէք ու նախ առաջ մեր առաջարկը քուէի դնէք և վերցնէք «օրինական կէտեր»ը յանձնաժողովին ղրկելու ձեր առաջարկը (աղմուկ, ժխոր ամէն կողմէ)։

Շահին պէյ (Զմիւռ).— Ես եթէ այս Ժողովին տեղը ըլլամ, բացէ ի բաց կը մերժեմ այս տեսակ առաջարկ մը, չեմ ընդունիր և անվստահութիւն կը յայտնեմ այս դահլիճին...

Սէյիտ պէյ. - Վարչապետը ասկէ առաջ նիստի առաջին մասին մէջ ըրած յայտարարութեամբ կ'ըսէր որ «մենք միայն մէկ խնդիր ունինք», ուշադրութիւն ըրէք այս բառերուն. «և ատոր համար ստիպողականութիւն կ'առաջարկենք»։ յետոյ վարչապետը ըսաւ նաեւ թէ՝ «իսկ թէ՝ յանձնաժողովին մէջ օրինական կէտերը կը քննէք. ատոր մենք չենք խառնուիր. մենք միայն ստիպողաբար որոշումը կուզենք», արդ, կը հարցնեմ վարչապետին, այսպէս ըսա՞ւ թէ ոչ և մենք իր այս ձեւ ըրած առաջարկը ընդունեցի՞նք թէ ոչ։ չէ՞ որ Սահմ. 7րդ յօդուածը ստիպողաբար յանձնաժողովին ղրկել կ'առաջարկէր և այս Ժողովը քիչ առաջ մեծամասնութեամբ քուէարկեց ատիկա։ Արդ, վարչապետը հիմա կ'ըսէ որ մենք ետ կամ առաջ քուէարկուիլը և «օրինական կէտերու» պարագան յանձնաժողովին յղուիլը կառավարութեան և Երեսփ. Ժողովին միջեւ աններդաշնակութեան պատճառ կը նկատենք. բայց վարչապետը թող կարդայ Սահմ. 35րդ յօդուածը. ի՛նչ կ'ըսէ այդ յօդուածը, թէ՝ «երբ որ աններդաշնակութիւն ծագի և երկրորդ դահլիճը կրկին պնդէ» և այլն հիմա թող ըսեն թէ՝ ո՞ւր է աններդաշնակութիւնը դահլիճին և Երեսփ. Ժողովին միջեւ. չէ՞ որ մենք իրենց երկու առաջարկներն ալ, ըլլայ 7րդ յօդուածի, ըլլայ «ստիպողականութեան» ընդունեցինք։

Վարչապետը (ընդմիջելով). — Չեմ ուզեր որ «օրինական կէտեր»ու քննութիւնն ալ ղրկուի Յանձնաժողովին... (ժխոր)։

Սէյիտ պէյ (շար.) — Ատոր դուք չէք կրնար խառնուիլ, ատիկա Ժողովին գիտնալիք բանն է, դո՛ւք, փաշա, կ'ընդունիք որ յանձնաժողովը իրաւունք ունի իր մէջ ամէն խնդրի մասին վիճաբանելու և քննելու։ Ի՛նչ կը մնայ անգին, որ «աններդաշնակութիւն» նկատուի, ձեր և Իսմայիլ պէյի առաջարկներուն ետ և առաջ քուէի դրուելու պարագան. ատիկա ալ Երեսփ. Ժողովի նախագահին և Դահլիճին միջեւ առաջ եկած «աններդաշնակութիւն» մըն է և հետեւաբար երբեք 35րդ յօդուածին մէջ նշանակուած «աններդաշնակութիւնը» չէ, որպէս զի Դահլիճը հրաժարի և կամ մեզի առաջարկէ որ ետ առնենք նախապէս մեր տուած որոշումը...։

Վարչապետ.— Ես կ'ըսեմ որ «օրինական կէտեր»ը պէտք չէ յանձնաժողովին ղրկել. իսկ թէ յանձնաժողովը՝ կրնայ օրինական կէտերու քննութեամբ զբաղիլ, ատիկա ալ տարբեր խնդիր է։

Նախագահ.— Ես ներքին կանոնագրին համաձայն շարժած եմ. չէի կրնար այս կամ այն առաջարկին նախապատուութիւն տալ... հետեւաբար Սէյիտ պէյի այս վերջին տեսակէտը ընդունողները թող ձեռք բարձրացնեն...

Ժողովը միաձայնութեամբ իր հաւանութիւնը յայտնեց և Դահլիճին անդամները այլեւս չկրնալով ո՛ և է նոր յենակէտ գտնել առաջ քշելու իրենց «աններդաշնակութեան» խնդիրը, դուրս ելան սրահէն։

Բահմի (խօսքը դահլիճին անդամներուն ուղղելով).— Այս անգամ ալ «աններդաշնակութիւն», կա՛յ ձեր և մեր միջեւ... (հեգնական ծիծաղներ Իթթիհատականներու կողմէ, որոնք այսպէսով մէկ երկու օր ես կը շահէին։)

Վարդգէս. — Բահմի պէ՛յ, այլեւս խնդիր մի յարուցանէք։

Նախագահը յետոյ Շաբաթ օրուան օրակարգը յայտարարեց։

Արտաքին գործոց նախարար Նորատունկեան էֆ.ի առաջարկով Շաբաթ օրուան օրակարգէն վերցուեցաւ նոյն նախարարութեան պիւտճէն որ յետաձգուեցաւ ուրիշ օրուան մը։

Նախագահը դարձեալ դադար տուաւ։ Նիստը վերաբացուելէն առաջ, վարը նրբանցքներուն մէջ սա կարծիքը առաջ եկաւ թէ՝ Ժողովը 24 ժամ ալ չանցած՝ լուծելէ առաջ և ատիկա պարզապէս վարչապետին սխալ մէկ յայտարարութեանը վրայ. ամէն ոք այն կարծիքը ունէր որ եթէ Հիլմի փաշա կամ Նորատունկեան էֆ. խօսէին վարչապետին տեղ, երբեք նոյն սխալը չէր ըլլար և երէկ իրիկուն իրական աններդաշնակութիւն մը առաջ գալով Դահլիճը կը հրաժարէր, նորը կուգար և յետոյ խորհրդարանը կը լուծուէր։ Միւս կողմէ կ'ըսէին թէ՝ Իթթիհատի գլխաւորները կառավարութիւնը պիտի հարցաքննեն Շաբաթ օր, որպէսզի Սահմ. յօդուածը քննելէ առաջ, իրենք ձգեն արդի Դահլիճը և օր վաստկին։

Վերջապէս ժամը 6ին դարձեալ նիստը բացուեցաւ։

Եւ սակայն մեծամասնութիւն չկար։

Նախագահը Շաբաթ օրուան օրակարգը յայտնելէ յետոյ նիստը փակեց, հինգ վարկեան վերջ։ Ժողովը փակելէ առաջ Սելանիկի երեսփոխան Բահմի պէյ թուղթ մը ներկայացուց նախագահութեան, որով կ'առաջարկէր Ժողովին հրաւիրել Պատերազմ. Նախարար Նազըմ փաշան, որպէս զի բացատրութիւն տայ Խորհրդարանին պաշտպանութեան համար նշանակուած զինուորներուն մէջ եղած փոփոխութիւններուն մասին։ Այս թուղթը սակայն նախագահը կարդալ չի տուաւ և յետաձգեց Շաբաթ օրուան, քանի որ ըսաւ, մեծամասնութիւն չկայ թուղթերը քուէի դնելու համար։

Հիմա տեսնենք ի՛նչ պիտի ըլլայ Շաբաթ օր. կառավարութիւնը տեսնենք մինչեւ Շաբաթ ի՛նչ նոր առաջարկ պիտի տանի Խորհրդարան, որ կառչած իր «մարօքէն» աթոռներուն՝ ամէն գինով չուզեր թողուլ այդ ոսկեզօծ դիրքը։

Վաղուան նիստը ժամը 10ին է (Ը. Ե.)։

## ԿԱՊՐԻԷԼԷ Տ'ԱՆՈՒՆՑԻՕԻ ԳԱՂԱՓԱՐՆԵՐԸ

### ԱՆԳԼԻՈՅ ԵՒ ԻՏԱԼԻՈՅ ՅԱՐԱԲԵՐՈՒԹԵԱՆՑ ԵՒ ԻՏԱԼԵԹՈՒՐՔ ՊԱՏԵՐԱԶՄԻՆ ՎՐԱՅ

### ԵԹԷ ԱՆԳԼԻԱ ՈՒԶԷՐ ՊԱՏԵՐԱԶՄԸ ԿԸ ՎԵՐՋԱՆԱՐ

Նշանաւոր գրագէտ Կապրիէլէ տ'Անունցիօ, Բարիզի «Նիւ Եորք Հէրալտ»ի խմբագրին հետ տեսակցութիւն մը ունեցած է վերջին անգամ։ Ցաւ յայտնած է որ, պատերազմին պատճառաւ, Անգլիոյ և Իտալիոյ յարաբերութիւնները ցրտացած են։ Իտալիա շատ բան կը յուսար Անգլիոյ բարեկամութենէն։ Անգլիա յուսախաբ ըրաւ զինքը։ Ու յայտարարած է հետեւեալը. —

Անգլիական կարգ մը թերթերու չարակամ, սուտ և արգահատելի պայքարը ի մասին Տրիպոլսոյ մէջ իբր թէ գործուած վայրագութեանց, նախ ապշեցուցած, յետոյ տխրեցուցած, և վերջապէս կատղեցուցած է բոլոր Իտալացիները։ Մենք վարժուած էինք Անգլիան նկատելու իբր Իտալիոյ անայլայլ պաշտպանն ու բարեկամը, և որուն բարեկամութենէն և օժանդակութենէն կարելի էր շատ բան ակնկալել ո և է տագնապի պարագային։ Դատեցէք, հետեւաբար, այն ցաւալի անակնկալը զոր զգացին Իտալացիները, տեսնելով որ անգլիական ամբողջ մամուլը, այն տեսակ ամբաստանութիւններ կ'ընէ մեր զօրքերուն մասին, որ ոչ թէ միայն քաղաքակիրթ անձանց, այլեւ մարդկային էակներու անարժան կատաղութեանց պատմուածքներով։ Այս ցաւալի տպաւորութիւնը մասամբ սրբագրուեցաւ անգլիացի մէկ քանի գրագէտներու ջանքերով որոնք աւելի արդար գտնուեցան։ «Հէրալտ»ի ըրած վճռական ներքումը ի մասին մեր զինուորներու վերագրուած արարքներու, երախտագիտութեամբ ընդունուեցաւ Իտալիոյ մէջ և տեղի տուաւ որ անգլ. մամուլը ուրիշ շեշտ մը առնէ. Եւ ասոր վրայ, Իտալացիք զգացին վերստին իրենց սրտերուն մէջ Անգլիոյ համար իրենց ունեցած հին հակումն։ Ինչ որ ալ ըլլայ սակայն կ'զգանք թէ Անգլիա Իտալիոյ ակնկալած օժանդակութիւնը չընծայեց անոր։ Պատերազմին երկարութիւնը հետեւանքն է Անգլիոյ քաղաքականութեան։ Անիկա կրնար վերջ տալ, բայց չըրաւ։ Եթէ ուզէր անիկա իր բարեկամութեան ապացոյցը տալ, կրնար Բ. Դրան մօտ վճռական դիրք մը բռնել պատերազմի սկիզբը, պարտադրելով Թուրքիան հաշտութիւն կնքելու։ Իտալիա իր կողմը պիտի ըլլար. Ֆրանսա նմանապէս. նաեւ Ռուսիա։ Թուրքիա այն ատեն չպիտի համարձակէր դիմադրել և Աւստրիա ու Գերմանիա չպիտի քաջալերէին զայն։ Չեմ կարծեր թէ Անգլիոյ համար ուշ մնացած ըլլայ այս վճռականութիւնը։ Ընդհակառակը։

Կապրիէլէ տ'Անունցիօ գոհ չէ նաեւ Իտալիոյ կառավարութեան պատերազմը վարելու եղանակէն։ Ու կ'ըսէ հետեւեալը. —

«Ամէն յանդուգն արարք վերջ երկչոտութեան շրջան մը ունեցաւ անիկա։ Հռոդոս, Սթամբալիա և ուրիշ կղզիները գրաւուելէն ետք, անգործութիւն։ Տարտանէլ և յետոյ նորէն անգործութիւն։ Եթէ Իտալական նաւատորմիղը Տարտանէլի վրայ յարձակէր պատերազմին առաջին շաբաթը, այն ատեն երբ Թուրքիա տակաւին չէր կազմակերպած իր պաշտպանութիւնը, Իտալացիք Պոլիս հասած պիտի ըլլային առանց թնդանօթի մէկ հարուած իսկ փորձելու, և պիտի կրնային հաշտութիւն կնքել օսմ. մայրաքաղաքին մէջ։

Բանաստեղծը կ'եզրակացնէ թէ Իտալիոյ ապագան ծովուն վրայ է, իր նաւատորմիղը հզօր է։ Անգլիա թող դատէ այս պարագան։

## ՆԱԽԱՐԱՐԻ ՄԸ ՅԱՅՏԱՐԱՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐԸ «ԹԱՆ»Ի ԹՂԹԱԿՑԻՆ

Նոր Դահլիճին անդամներէն մին հետեւեալը յայտարարած է «Թան»ի Պոլսոյ թղթակցին. —

Մեր մեծ մտահոգութիւնը Ալպանիան է։ Ալպանական գործերը մեր կարգադրելիք առաջին գործերն են։ Պէտք է լուծել զանոնք։ Պէտք է նախ ներքին անդորրութիւնը ապահովել ուրկէ վերջ պիտի զբաղինք արտաքինով։ Ալպանացիք Երեսփ. Ժողովոյ լուծումը կը պահանջեն։ Զինուորական դաշնակցութիւնը նմանապէս։ Մենք վայրկեան մը իսկ ապօրինի քայլ մը չպիտի առնենք։ Երեսփ. Ժողովոյ լուծման ձեռնարկել շատ դիւրին գործ մըն է, բայց ասիկա օրէնքի դէմ պիտի ըլլար, ինչ որ չպիտի ընենք։ Դժուար չպիտի ըլլայ մեզի հասկցնել սպաներուն այս ապօրինութիւնը և իրենց կարծիքէն հրաժարելու անկարելիութիւնը։ Ինչ որ մեզ մտածել կուտայ, ալպանացիներուն հասկցնելն է, քանի որ անոնք առաւել քան երբեք խառնակ վիճակի մը մէջ կը գտնուին։ Ահա թէ ինչու պատասխանատուութիւն մը կը զգենք։ Եւ կը յուսանք թէ անիկա պիտի կրնայ հասկցնել անոնց թէ ինչ վնաս կը պատճառեն երկրին՝ պահանջելով Սուլթանէն և Դահլիճէն՝ ձեռք առնել ապօրինի միջոցներ զորս կարելի չէ գործադրել։ Այս ըսելէս վերջ, դուք կրնաք դատել թէ Իթթիհատը ո՛րքան անիրաւ է հաւատք ընծայելուն համար շրջան այն զրոյցներուն թէ կ'ուզենք լուծել Երեսփ. Ժողովը։ Աւելի անիրաւ են այն երեսփոխանները որոնք մեզի կը վերագրեն վրիժառութեան և ատելութեան ծրագիրներ։ Ոչ վրէժ կ'ուզենք առնել և ոչ ալ ատելութիւն ունինք։ Իթթիհատը պէտք է լաւ նկատի առնէ թէ Դահլիճը իր և Խորհրդարանին ու միւս կողմէ ալ բանակին միջեւ խթան մըն է։ Մեր վախցած վտանգը, ոչ թէ մեր անձնականին այլ երկրին համար այն է թէ իշխանութենէն հեռացած մարդիկը իրենց ապագան վտանգուած տեսնելով յիմարութիւն մը չընեն։ Մենք Խորհրդարան պիտի ներկայանանք մեր ծրագրով և ըստ օրինի վստահութեան քուէ պիտի ուզենք։ Եթէ Երեսփ. Ժողովը անվստահութիւն յայտնէ, պիտի քաշուինք իսկոյն, ուրախ սրտով։ Միայն, շատ կը վախցուի որ այս անվստահութիւնը գժտութիւն չբերէ Խորհրդարանին գլխուն։ Այս օրերու մտայնութենէն դատելով, կ'սպասուի որ Երեսփ. Ժողովը լուծուի, և այդ պարագային անվճռելի երեսփոխանները շատ երջանիկ պիտի ըլլան։ Գալով Իտալիոյ հետ մեր պատերազմին անոր վրայ պիտի մտածենք անգամ մը որ հանդարտեցնենք մեր ներքինը։ Հաշտութիւն կնքելու խնդիրը շատ կնճռոտ է, բայց պէտք է նկատի առնել թէ պատերազմ մը յաւիտեան չկրնար տեւել։ Իրաւ, պատմութեան մէջ եօթը տարի, երեսուն տարի և նոյն իսկ 100 տարի տեւող պատերազմներ կան, բայց կրնա՞նք հիմնուիլ այս օրինակներուն վրայ։ Այս երկրին համար խաղաղութիւն պէտք է։ Պէտք է որ Թուրքիա իր զարգացման աշխատի, իր յառաջդիմութեան նուիրուի և վերջապէս իր վերանորոգման պարտադրած պարտականութիւններուն։

## ԴԱՀԼԻՃԻՆ ՅԱՅՏԱԳԻՐԸ

### Ի՛ՆՉ ՏՊԱՒՈՐՈՒԹԻՒՆ ԹՈՂՈՒՑ ՎԻԷՆՆԱՅԻ ՄԷՋ

Վիէննայէն հետեւեալը կը հեռագրուի «Օսմ. Լոյտ»ի. —

Վիէննայի քաղաքական շրջանակներ-

րուն մէջ նպաստաւոր ոճով կը խօսուի Դահլիճին յայտագրին վրայ։ Կ'ըսուի որ թէեւ յայտագիրը այնպէս ցոյց կուտայ թէ Թուրքիա վերստին ձեռք կ'առնէ 1909էն առջի քաղաքականութիւնը, բայց անշուշտ բաւական իմաստութիւն և խոհեմութիւն պիտի ունենայ զանց չառնելու համար Գերմանիոյ և Աւստրիոյ բարեկամութիւնները որոնք մինչ թանկագին հանգամանք ունեցան իրեն համար։

«Նոյէ Ֆրայէ Բրէսէ» ալ կը գրէ.— «Թուրք նոր Դահլիճը երեք կատարեալ յաղթանակ մը տարաւ։ Երեսփ. Ժողովին հաշտարար ընթացքը թերեւս թոյլ կուտայ ընդունիլ թէ կարելի պիտի ըլլայ ուղղել վերջին երեսփոխանական ընտրութեանց արդիւնքը տարբեր ձեւով մը, զոր անմիջական լուծումը Երեսփ. Ժողովին, զոր կը պահանջէին Ալպանացիք։ Եթէ Ալպանացիք տեսնեն որ կառավարութիւնը այս երեսփոխանական ժողովին մէջ ալ բացարձակ մեծամասնութիւն ունի, թերեւս պիտի գոհանան կարգադրութեան այնպիսի եղանակով մը, որով բեկանուին ապօրէն ընտրութիւնները և կառավարութիւնը ո՛չ թէ այժմէն լուծէ ժողովը, այլ զայն դադրեցնէ։ Եպարքոսին յայտարարութիւնները խաղաղութեան խնդրոյն վրայ՝ մեծ կարեւորութիւն ունին ամբողջ Եւրոպայի համար։ Արդարեւ, յայտագիրը բնաւ խօսքը չըներ Տրիպոլսոյ վրայ վեհապետութեան։ Օսմ. Դահլիճը լոկ այն կէտը ի վեր կը հանէ թէ պէտք է պահպանուին Թուրքիոյ իրաւունքներն ու ազգային արժանապատուութիւնը։ Իրաւ է թէ վեհապետութեան խնդիրը կրնայ բովանդակուիլ «Ազգային արժանապատուութիւն» խօսքին մէջ, բայց կարելի չէ անտես առնել որ օսմանեան նոր դահլիճը չէ ուզած յայտարարութիւններով փակել ճամբան դէպի խաղաղութիւն։ «Նոյէ Ֆրայէ Բրէսէ» ի վերջոյ կ'ըսէ թէ Թուրքիոյ բարւոք յարաբերութիւնները Եռեակ Համաձայնութեան հետ՝ բնաւ արգելք չեն բարեկամական յարաբերութիւններ տածելու Գերմանիոյ և Աւստրիոյ հետ։

## ՊԱՏՈՒԻՐԱԿՈՒԹԵԱՆ ԺԱՄԱՆՈՒՄԸ
## ԱԼՊԱՆԻԱ
### ԲՈԼՈՐ ԿԱՌԱՎԱՐԱԿԱՆ ՊԱՇՏՕՆԱՏՈՒՆԵՐԸ ԱԼՊԱՆԱՑԻՆԵՐՈՒՆ ՁԵՌՔԸ ԱՆՑԱԾ ԵՆ
### ԹՈՒՐՔ ՊԱՇՏՕՆԱՏԱՐՆԵՐԸ ԴՈՒՐՍ ՎՏԱՐՈՒԱԾ

Սելանիկէն «Թան»ի կը հեռագրուի հետեւեալը.—

Ալպանական պատուիրակութիւնը Բըրիշթինա հասաւ։ Ամէն կողմերէ ալ ծափահարուեցաւ։ Բրիշթինայի առջեւ, ապստամբ Ալպանացիները կը բանակին։ Հրամանատարն ու կառավարիչը ողջունեցին պատուիրակութիւնը, որ ողջունուեցաւ «կեցցէ Սուլթանը» աղաղակներով։ Մալիսորները յարձակում գործեցին երկու գումարտակի վրայ։ Կռիւը խիստ սաստիկ եղաւ։ Երկուստեք սպաննեալներ և վիրաւորեալներ կան։ Մալիսորները նշանակելի օգնական զօրքեր ընդունեցան և գրաւեցին Մալթի եզերքները։ Ալպանացիք կը քալեն Քրուիար դէմ, ուրկէ օգնական զօրք կ'ուզուի, որովհետեւ զօրախումբերուն դիրքը վտանգաւոր պիտի ըլլայ եթէ Ալպանացիք շարունակեն իրենց յարձակումները։

*„ Սելանիկէն «Թայմզ»ի ալ կը հեռագրուի թէ ապստամբները նահանգին տէրն են ամբողջովին և Իբէկէն դուրս, բոլոր կառավարական պաշտօնատուները գրաւուած են Ալպանացիներէն որոնք վտարած են հոնկէ Թուրք պաշտօնատարները։ Հասան պէյ արգիլած է հեռագրական հաղորդակցութիւնները, ինչպէս նաեւ զօրախումբերուն յառաջխաղացութիւնը։

## ԿԱՑՈՒԹԻՒՆԸ ԹՈՒՐՔԻՈՅ ՄԷՋ
### ԽՄԲԱԳՐԱԿԱՆ «ԹԱՆ»Ի

Գործելու ժամը պիտի հնչէ՞ արդեօք նոր դահլիճին համար։ Թերեւս, որովհետեւ ութը օրուան խարխափումէ մը վերջ, ինչպէս կը յայտնուի, անիկա վերջնականապէս կազմուած է։ Ջիա փաշա ընդունած է ներքին գործոց նախարարութիւնը, դժուարին պաշտօն մը, քանի որ այնքան ուրիշներ մերժեցին ընդունիլ։ Հիմայ որ դահլիճը լրացուցած է իր կազմը, այլեւս անիկա չկրնար յապաղեցնել իր որոշումները։

Առաջինը, — ամէնէն գլխաւորը — Երեսփ. Ժողովոյ լուծման մասին կը վերաբերի։ Իթթիհատի Մուխթար փաշայի հետ ունենալիք յարաբերութիւններէն կարելի պիտի ըլլայ գուշակել թէ պիտի լուծուի՞ թէ ոչ։ Այս կարեւոր խնդրոյն շուրջ հակասական տպաւորութիւններ գոյացած են։ Թէ Քօմիթէն Սայիտի հրաժարմամբ սոսկալի հարուած մը ստացաւ, ոչ ոքի համար գաղտնիք չէ։ Թէ զինուորական դաշնակցութիւնը, — վկայ իր ծրագիրը, — նպատակ ունի Քօմիթէէն վտարել այն սպաները որոնք իրենց ուսանոցը կ'ուզեն պահել, այս ալ յայտնի և որոշ է։ Թէ Նազըմ փաշա, պատերազմական նոր նախարարը, պիտի արգիլէ իր ստորադասեալներուն քաղաքականութեամբ զբաղիլ, ուրկէ օսմ. բանակը թունաւորուած է չորս տարի է ի վեր, այս ալ ապահով է։ Սակայն եւ այնպէս Քօմիթէն ահաւոր կը մնայ իր հակառակորդներուն աչքին։ Նախարարներէն ոմանք իրենց համակրանաց հաւաստիքը տուած են անոր։ Հալաճեան էֆ.ի զգայացունց ճառը ընդդէմ զինուորական դիկտատօրութեան, վկայուած համար մինչեւ մէկ աստիճան վստահութիւն կը ներշնչէ։

Սակայն կարելի չէ հաւատք չընծայել Երեսփ. Ժողովոյ լուծման անխուսափելիութեան։ Իթթիհատին դէմ կազմուած դահլիճ մը կրնա՞յ կառավարել երկիրը Խորհրդարանի մը հետ որ քօմիթէէն առաջնորդուած է։ Բառերու վրայ խաղալ ըսել է յաւակնիլ թէ բոլոր ընտրութիւնները վաւերացուած են և օրինաւոր ճանչցուած։ Յայտնի բան մըն է թէ գործուած ճնշումը սաստիկ էր, ինչ որ կը նշմարուի իսկ նոյն ինքն Երեսփ. Ժողովոյ կազմութենէն։ Այս պայմաններուն մէջ, լուծումը դահլիճին կազմութեան տրամաբանական հետեւանքն է։ Բայց եթէ անմիջապէս հաշտուէր լուծումը, պետական հարուածի ձեւը պիտի ունենար։ Ինչ որ ակնյայտ կ'երեւի, այդ է՝ ուրկէ կ'ուզուի խուսափիլ։ Դահլիճը հնարք մը կը փնտռէ։ Երեսփ. Ժողովոյ առջեւ պիտի ներկայանայ ընդհ. ներման ծրագիրով մը։ Այս պարագային պիտի մնայ փոքրամասնութեան կողմը, որով պիտի հրաժարի, և յետոյ դարձեալ վերակազմուելով նոյնութեամբ ի վիճակի պիտի ըլլայ, երկրորդ մերժումէ մը վերջ, ծերակոյտէն պահանջելու ըստ օրինի Երեսփ. Ժողովոյ լուծումը։ Կ'ըսուի նաեւ թէ պարզապէս նստաշրջանի փակում տեղի պիտի ունենայ։

Այս անստուգութիւնը, կը բացատրէ թէ Դահլիճը փոխանցման Դահլիճ մըն է։ Բայց փոխանցումը որո՞ւ։ Ահա խնդիրը։ Քեամիլ փաշա, իր այժմու պաշտօնին մէջ կ'սպասէ որ արդեօք ժամանակը կը հասնի՞ ընդունելու վարչապետութիւնը, որուն համար կ'ըսեն թէ հաւանութիւն իսկ տուած է։ Շատեր այնպէս կը կարծեն։ Կ'ըսուի նաեւ թէ Նազըմ փաշայի պիտի յանձնուի վարչապետութիւնը։ Յետոյ խնդիր է թէ այս Դահլիճը «րէժիմ»ի՞ Դահլիճ մը պիտի ըլլայ։ Ասիկա քիչ հաւանական է, եթէ «րէժիմ» ըսելով կը հասկցուի հին րէժիմին վերադարձը։ Խնդիրը կը տարբերի եթէ «րէժիմ»ի մը կ'ակնարկուի ընդդէմ այս կամ այն մարդոց։ Ասիկա մինչեւ մէկ աստիճան յայտնի է արդէն, քանի որ բացարձակապէս անկարելի է տեսական և անկեղծ համաձայնութիւն մը դահլիճին և քօմիթէին միջեւ։ Թուրքիոյ մէջ միեւնոյն ատեն գոյութիւն չկրնար ունենալ անկախ Դահլիճ մը և քօմիթէ մը։ Կամ պէտք է որ Դահլիճը Իթթիհատական ըլլայ, կամ պէտք է որ Իթթիհատը չախչախուի։ Միջին ճամբայ չը կայ։ Ահա թէ ինչու, շնորհաւորելով հանդերձ ութը օրէ ի վեր հաստատուած անդորրութիւնը, կը կարծենք թէ տագնապը չէ վերջացած, այլ վերջապէս յետաձգուած։ Զինադադար մը կայ. բայց այս զինադադարը խաղաղութիւն չէ։

Հիմակուընէ իսկ Ալպանիոյ մասին դահլիճին ցոյց տուած հաշտարար քաղաքականութիւնը Իթթիհատին ըրածին հակառակն է։ Իրաւ է թէ Իթթիհատը իր հետապնդած քաղաքականութիւնը գործադրելու համար բանակին պէտք ունէր և բանակը խոյս տուաւ իրմէ։ Այս քաղաքականութիւնը հետեւաբար, եթէ ինք իշխանութեան վրայ ալ մնար, կարելի չը պիտի ըլլար գործադրել։ Նոր կառավարութիւնը ընտրութիւն չունէր։ Ընդարձակ ծրագիրներու ատենը չէր, այլ գործօն պատեհապաշտութեան մը, վայրկենապէս լուծելու համար ամէն կողմէ ներկայացուած մեծ խնդիրները։

## ԵՐԵՍՓ. ԺՈՂՈՎԻ ԼՈՒԾՈՒՄԸ
### ԱՆՀՐԱԺԵՇՏ

Վիեննայի թերթերէն մին կը գրէ թէ Երեսփ. Ժողովոյ լուծման համար նախարարները բացարձակապէս համաձայնած են. վճռուած կը նկատուի լուծումը, որ անհրաժեշտ է արդէն, քանի որ հակառակ պարագային, Թուրքիոյ կացութիւնը խիստ վտանգաւոր հանգամանք մը պիտի առնէ։

## ԻԹԹԻՀԱՏԻ ԽՈՐՀՐԴԱՐԱՆԱԿԱՆ
### ԿՈՒՍԱԿՑՈՒԹԵԱՆ ՆԻՍՏԸ

Օսմ. Գործակալութիւնը երէկ հետեւեալը հաղորդեց.—

Իթթիհատի խորհրդարանական կուսակցութիւնը այս առտու Երեսփ. Ժողովի սրահին մէջ գաղտնի նիստ մը գումարեց։ Դահլիճն ալ ժամը 11ին Երեսփ. Ժողովին եկաւ։ Հաւաստի աղբիւրէ կը տեղեկացուի թէ կացութիւնը պիտի բարելաւի։

## Ի Թ Թ Ի Հ Ա Տ Ը
### Ի՞ՆՉ ՆՊԱՏԱԿՈՎ ՎՍՏԱՀՈՒԹԻՒՆ ՅԱՅՏՆԵՑ
### ԲԱՅՑ Ի՞ՆՉ ՀԱԿԱՍՈՒԹԵԱՆ ՄԷՋ ԻՆԿԱՒ

«Թէ Նէա» կ'ըսէ թէ Իթթիհատը վստահութիւն յայտնեց Դահլիճին, որպէս զի Երեսփ. Ժողովոյ լուծումը արգիլուի, բայց չմտածեց բնաւ թէ վստահութիւն յայտնելով ընդունած եղաւ Դահլիճին պարունակած բոլոր ամբաստանութիւնը։

## ԻԹԹԻՀԱՏԻՆ ՋԱՆՔԵՐԸ
### ԴԻՄԱԴՐՈՒԹԵԱՆ ՀԱՄԱՐ

Պոլսէն կը հեռագրուի «Թան»ի Յուլիս 29 թուով.—

Կը ծանուցուի թէ այսօր կէս օրէ ետք, Երեսփ. Ժողովոյ լուծման հրովարտակը պիտի կարդացուի։ Երէկի նախարարաց խորհրդոյ միջոցին, Սպայակոյտի պետը և Ա. Զօրաբանակի հրամանատարը տեսակցեցան պատերազմական նախարարին հետ։ Անոնք որ կը հաւատան թէ մօտալուտ է լուծումը, կ'ըսեն թէ այս տեսակցութիւնը կը վերաբերէր այն միջոցներուն որոնք ձեռք պիտի առնուէին Քօմիթէին և Երեսփ. Ժողովոյ մեծամասնութեան ծանուցած բացայայտ ընդդիմութեան դէմ։ Քօմիթէն և Խորհրդարանական խմբակը մէկ քանի օրէ ի վեր կը ջանան Պոլիս բերել իրենց կուսակիցները և կարգ մը զինուորականներ, որոնց վրայ վստահութիւն ունին, մանաւանդ Ա. Պոլսոյ մէջ։ Անոնք հոնկէ կ'սպասեն առն միեւնոյն օգնութիւնը որ 1909ի հակայեղափոխութիւնը խեղդեց։

*„ «Թան» կ'ըսէ թէ Իթթիհատական սպաները նոր ընկերակցութիւն մը կազմած են «Սահմանադրութեան պահապաններ» անունով, որուն կողմէ Երեսփ. Ժողովոյ նախագահին ուղղուած յայտարարութիւն մը կ'ըսէ թէ Երեսփ. Ժողովը պիտի պաշտպանէ ամէն յարձակման դէմ։ Այս յայտարարութեան մէկ պատճէնն ալ պատերազմ. նախարարին տրուած է։ Տրապիզոնէ Բ. Կարգի ընտրողները հեռագրած են Դահլիճին թէ երբէք չպիտի ընդունին Երեսփ. Ժողովոյ լուծումը։

## ՀԱՅ ԱԶԳԻՆ ՊԱՀՊԱՆՈՂԱԿԱՆՆԵՐԸ
## ԵՒ ԸՆԿԵՐՎԱՐԱԿԱՆՆԵՐՈՒ ԼԵԶՈՒՆ
### ԵՐԵՍՓ. ԺՈՂՈՎԻՆ ՄԷՋ

Պոլսէն հետեւեալը կը հեռագրուի «Թայմզ»ի Յուլիս 28 թուով.—

Զինուորական և քաղաքային ծայրայեղ տարրերուն յարաբերութիւնը մինչ վտանգալի են։ Սակայն դատելով Հայ թերթերու մեծամասնութեան գրածներէն, Երեսփ. Ժողովին ծայրայեղ տարրերուն (Դաշնակցականներուն) բուռն լեզուն ընդունելութիւն չէ գտած Հայ հասարակութեան պահպանողական մեծամասնութեան կողմէ։ Գալով լուծման խնդրոյն, ընդհանրապէս կը կարծուի թէ կառավարութիւնը սահմանադրական միջոցներով պիտի լուծէ, և Իթթիհատի մեծ մասին ընդդիմութիւնն ալ ձեւական բան մը պիտի ըլլայ։ Կացութիւնը լաւատեսութիւն չներշնչեր սակայն։

## ՆՈՐ ԸՆԴՀԱՐՈՒՄ
### ՂԱՐԱՏԱՂԻ ՍԱՀՄԱՆԱԳԼԽԻՆ ՎՐԱՅ

Սկիւպէն կը հեռագրուի Յուլիս 31 թուով.—

Ընդհարում մը տեղի ունեցաւ Թրգօգարատաղ սահմանագլուխին վրայ, Կուսինեայի մէջ, Գարատաղցիներու և օսմ. զինուորներու միջեւ։ Ճակատամարտը կը թուի խիստ բուռն եղած ըլլալ և թէ երկուստեք սպաննեալները շատ են։ Մանրամասնութիւնք կը պակսին։

## ԼՈՒՐՋ ԱՆՀԱՄԱՁԱՅՆՈՒԹԻՒՆՆԵՐ
### ԱԼՊԱՆԱՑԻ ՊԵՏԵՐՈՒ ՄԻՋԵՒ

Երէկ մեր վերջին ժամու բաժնին մէջ ծանուցած էինք թէ անհամաձայնութիւն ծագած է Ալպանացի գլխաւոր չորս պետերու միջեւ։

Օսմ. Գործակալութիւնն ալ երէկ հետեւեալ հեռագիրը ստացաւ Բրիշթինայէն.—

Լուրջ անհամաձայնութիւններ ծագած են Բրիշթինայի և Եագովայի Ալպանացի ապստամբապետներուն միջեւ։ Եագովացիները կը պնդեն ապստամբութեան շարունակութեան և ապստամբներուն յառաջխաղացութեան վրայ։ Իպրահիմ փաշա հասաւ։

## ԽՈՐՀՐԴԱՐԱՆԻՆ ԳՈՅՔԵՐԸ
### ԿԸ ՑՈՒՑԱԿԱԳՐՈՒԻՆ

Կառավարութիւնը պաշտօն յանձնած է Մալիէի քննիչներէն Իրֆան պէյի ցուցակագրել Խորհրդարանի թանկագին գոյքերը։ Այս առթիւ նախագահութենէն ալ խնդրուած է հարկ եղած օժանդակութիւնը ընծայել Իրֆան պէյի։

## ԶԳԱՅԱՑՈՒՆՑ ԼՈՒՐ ՄԸ
### ԲԱՆԱԿՑՈՒԹԻՒՆՆԵՐ (՞)
### ՀԱՄԻՏԸ ԲԵՐԵԼՈՒ ՀԱՄԱՐ

Աթէնքէն կը հեռագրուի «Էգօ տը Բարի»ի թէ կարծեաց արագ փոխանակութիւն մը տեղի կ'ունենայ Պերլինի և Վիեննայի միջեւ՝ Թուրքիոյ կացութեան վրայ։ Բանակցութիւններ տեղի կ'ունենան եղեր, որպէս զի այս երկու կայսրութիւնները միջամտեն և Ապտ-իւլ-Համիտ վերստին գահը բարձրանայ։ Պերլինէն կը հեռագրուի թէ ասիկա սաոր զրպարտութիւն մըն է։

## ԴԱՀԼԻՃԸ ՊԻՏԻ ՀՐԱԺԱՐԻ

«Թէրճիման» հետեւեալը կը գրէ.—

Նախարարներէն միոյն յայտարարութեան նայելով այսօր (երէկ) եթէ մինչեւ իրիկուն դահլիճին պահանջումները Երեսփ. Ժողովին կողմէ նոյնութեամբ և ամբողջութեամբ չընդունուին, դահլիճը պիտի հրաժարի։

## ՆԵՂՈՒՑՆԵՐՈՒ ԽՆԴԻՐԸ

Վիեննայէն «Թա Նէա»ի հասած մասնաւոր հեռագրի մը համաձայն, այն պահուն երբ բանակցութիւն տեղի ունենայ հաշտութեան համար, Ռուսիա Նեղուցներու խնդիրը մէջտեղ պիտի հանէ։ Ռուսիա իր այս մտադրութիւնը այժմէն գիտցուցած է Անգլիոյ և Ֆրանսայի։ «Կազէթ տը Բէթէրսպուրկ» լրագիրն ալ կը գրէ թէ Բալթիկ-Փորթի տեսակցութեան մէջ Վիլհէլմ Կայսր խոստացած էր Զարին օժանդակել իրեն այս խնդրոյն մէջ։

## «ՍԻԼԱՀ»Ի ԱՐՏՕՆԱՏԷՐԸ

«Սիլահ»ի արտօնատէրը Բիրէճէն հեռագրած է Սելանիկի կուսակալին թէ հոն հասած է։

## ԿՈՒՍԱԿԱԼԻ ՓՈԽՈԽՈՒԹԻՒՆ

«Թէրճիման» կ'ըսէ թէ Սելանիկի կուսակալ Հիւսէյին Քեազիմ պէյ Պոլիս, իսկ Գոսովայի երբեմնի կուսակալ Մազհար պէյ ալ Սելանիկ պիտի փոխադրուի, նոյն պաշտօնով։

## «ՔԵՕՅԼԻՒ»Ի ՊՈՌՈՏԱԽՕՍՈՒԹԻՒՆԸ

Իզմիր Իթթիհատական «Քեօյլիւ» թերթը հետեւեալ պոռոտախօսութիւնը կ'ընէ իր վերջին թուոյն մէջ.—

«Արդեօք կը կարծեն որ Իթթիհատը ինկա՞ւ ու սնանկացա՞ւ։ Պէտք է գիտնալ թէ ան ոչ կ'իյնայ և ոչ ալ կը սնանկանայ։ Որովհետեւ, Իթթիհատի անկումն ու սնանկութիւնը պիտի նշանակէ անկումն ու սնանկութիւնը Թուրքիոյ յառաջդիմութեան։ Օսմանեան ազգը չի կրնար այսպիսի անկումի մը հանդուրժել։ Եւ որքէն կարելի ալ չէ Իթթիհատին անկումն ու սնանկութիւնը։ Զինկաւ, չսնանկացաւ և ոչ ալ պիտի իյնայ ու պիտի սնանկանայ։

## ՍԵԼԱՆԻԿԷՆ ՆՈՐ ՀԵՌԱԳԻՐ
### ՍՊԱՆԵՐՈՒ ՄԻՈՒԹԵԱՆ

Սելանիկի յունական թերթերը կ'ըսեն թէ Սելանիկի սպաներէն 102 սպայ Պոլսոյ Սպաներու Միութեան հեռագիր մը ուղղելով յայտնած են թէ կը մասնակցին իրենց պահանջումներուն։

## ԱՐՇԻՊԵՂԱԳՈՍԻ ԿԱՑՈՒԹԻՒՆԸ

Հռոդոսէն կը գրեն Յուլիս 13 թուով.—

Երէկ հոստեղի Իտալացի զինուորներէն մեծ մասը փոխադրանաւերը հասատուեցաւ։ Յայտնի չէ թէ զինուորները ո՞ւր պիտի դրկուին։ Թէեւ կ'ըսուի թէ կղզիները, Իզմիր, Տարանթէլ և նոյն իսկ Տրիպոլիս պիտի դրկուին, բայց այս զրոյցներէն ճշդութիւն մը կարելի չէ եզրակացնել։ Զօր. Ամէլիօի հրամանով երէկ իրիկուն ընդհանուր զօրահանդէս մը եղաւ։ Ամէն մէկ զինուորին վրայ ճերմակ թաշկինակ մը զատուեցաւ, անձնատուութեան նշաններ։

Սթանքօյէն ալ կը գրեն.—

Յոյն նաւապետի մը հաւաստածին համաձայն՝ Իտալական թորփիլանաւերու կողմէ Տարանթէլի վրայ երկրորդ անգամ եղած յարձակումին ատեն, Իտալացիք մեծ դժուարութեանց բաղխած են։ Կ'ըսէ թէ ճողոպրած թորփիլանաւերուն մէկը կառք եղած վիճակի մէջ Լարօս բերուած է թէեւ, բայց հարկ եղած է հոն ցամաք հանել։ Հոնտեղի թաղապետութեան նախագահ Միխալաքին խիստ գէշ բնաւորութիւն ունեցող մէկն է։ Այս մարդը Թուրք թեմականներէն իսկ վրէժ լուծելու համար Լօնճայի իսլամ գերեզմաննոցը վերցնելով, զայն ախոռ դարձնելու ձեռնարկած է թէեւ, բայց չէ կրցած յաջողիլ։ Ասիկա մէկ քանի քրիստոնեայ բժիշկներն իսկ կը մատնէ թշնամին, իբր իսլամներուն օժանդակող։

# ՆԵՐՔԻՆ ԼՈՒՐԵՐ

ՍՈՒԼԹԱՆԸ հեռագիր մը դրկեց Ճաբոնի կայսեր Նուշի Հիթօի յայտնելով իր ցաւակցութիւնը Մուցիհօթօ կայսեր մահուան և շնորհաւորութիւններ իրեն գահակալութեան համար։

ՊԱՂՏԱՏԻ կուսակալ Ճէմալ պէյի հրաժարականը պաշտօնապէս հաստատուած է։

ՄԵՐԱԿՈՑԵԻ նախագահ Ֆերիտ փաշա առջի օր կայս. պալատէն մեկնելէն ետք, Բ. Դուռ երթալով երկար տեսակցութիւն մը ունեցաւ վարչապետին հետ։ Մուխթար փաշա՝ Ֆերիտ փաշայի Բ. Դուռ գացած ատեն կը նախագահէր Նախ. Խորհրդոյ նիստին, բայց անոր ժամանման լուրը առնելուն, թողուց Նախ. Խորհուրդը և տեսակցեցաւ նախկին վարչապետին հետ։

ՅՈՒՆԱՑ պատրիարքին հրաժարականը, կը հաւաստուի թէ պիտի ընդունուի, և տեղապահ մը պիտի կարգուի մինչեւ նոր պատրիարքի մը ընտրութիւնը։

ՍԱՄՈՍԻ ԿԱՑՈՒԹԻՒՆԸ.— Մարաթօքքամպօի ապստամբները դեռ չեն կրցած ձերբակալուիլ։ Կղզին գտնուող Օսմ. զօրաց թիւը անբաւական է։ Ասոնք կը գտնուին անտառներուն մէջ և լեռներուն վրայ։ Նոր ընդհարում մը տեղի ունեցած է ոստիկան-զօրաց և ապստամբներու միջեւ։ Կը կարծուի թէ Սամոսի իշխանը կուսակից չէ ներում մը հաշտեցնելու գաղափարին։ Սակայն ապստամբները կը յայտարարեն թէ պիտի տարածեն իրենց շարժումը եթէ ներումը չհաշտուի։

ԷՏԻՐՆԷԷՆ կը գրեն «Սթամպուլ»ի թէ հունձքերը անցեալ տարուան պէս առատ չեն։ Հարիւրին 25 նուազում մը կը տեսնուի միջին հաշւով։ Առեւտրական վիճակն ալ կայուն է, Քաղ. կացութեան պատճառաւ։

ԼԻԲԱՆԱՆԻ կառավարչութեան համար Սայիտ փաշայի պատրաստած թեկնածուներու ցանկը ետ առած է նոր դահլիճը։ Նոր ցանկ մը պիտի պատրաստուի։

ԱԼՊԱՆԻՈՅ պատուիրակութեան ծախուց համար վարչապետը 100,000 դրուշ ուզած է Մալիէէն։ Հինգ հազարական դր. ալ ընկերացող երկու քարտուղարներուն։

ՇԻՒՔՐԻ ՓԱՇԱ, Կեօրիւճէլի նախկին կառավարիչը որ Սկիւտար կը բնակէր անձնասպան եղաւ։ Յուսահատութեան պատճառը ... ստամոքսի հիւանդութիւնն էր։

ՂԱՐԱՏԱՂԻ ՍԱՀՄԱՆԱԳԼԽԻՆ ՎՐԱՅ.— «Ռումէլի»ի թղթակիցը կը գրէ թէ սահմանագլխի դէպքերը անպակաս են։ Ալպանիոյ ապստամբութիւնը պատճառ մը եղած է այդ դէպքերուն։ Պէրանայի Մօգրէ պահականոցին վրայ վերջերս յարձակում մը գործուած է. գարատաղցի մը, նոյն պահականոցին տասնապետը հնարքով մը հեռացուցած է չորս զինուորներու. ասոնցմէ երկուքը սպաննուած են։ Սահմանագլխի հրամանատարը քննութեան ձեռնարկած է տեղւոյն վրայ։

ԹԻՖԼԻՇԻ ՊՈՄՊԱՆ.— Վերջերս Թիֆլիշի թաղապետութեան առջեւ նետուած պօմպային հեղինակներէն մին ձերբակալուած է։ Ասիկա Սանտօ Նիքօլա Տիմէտօնէ անունով պուլկար մըն է։ Նիքօլա թէպէտ ոճիրը գործուելէ վերջ փախած՝ սակայն զինուորական հրամանատարին ջանքերուն շնորհիւ ձերբակալուած է։ Իր մեղսակիցը Սանտօ, անիւ շինելու պատրուակով Մանասթըրի Փէրլէփէ գիւղը փախած ըլլալով կը յուսացուի որ մօտերս ձերբակալուի։

ԲԱՐԻԶԻ դեսպան Րիֆաթ փաշայի համար «Թէշրի» կ'ըսէ թէ հոնկէ պիտի վերցուի։

ԹՈՒՐՔ խմբագիր Համտի Սուպհի պէյ որ մէկ քանի «պրօ իւր» հրատարակելուն համար պատերազմական ատեանէն դատապարտուած էր, դեռ բանտը կը մնայ։ «Թէշրի» կը խնդրէ դատական նախարարէն զայն ալ արձակել բանտէն։

# ԱՐՏԱՔԻՆ ԼՈՒՐԵՐ

## ԱՆԳԼԻՈՅ ԹԱԳԱՒՈՐԸ ՊԵՐԼԻՆ ՄԷՋ

Բարիզէն կը հեռագրուի թէ Անգլիոյ թագաւորն ու թագուհին Պերլին պիտի երթան յառաջիկայ գարնան կայսեր այցելելու համար։ Իր կարգին Կայզեր իշխանը Պերլին պիտի գայ տարւոյն ընթացքին մէջ։

## ԲԻՈՒՐԱ ՔԱՂԱՔԻՆ ԿՈՐԾԱՆՈՒՄԸ

Բարիզէն կը հեռագրուի հետեւեալը.— Լիմաէն կը հեռագրեն թէ 8000 բնակիչ ունեցող Բիուրա քաղաքը ամբողջովին կործանեցաւ երկրաշարժէն։ Բազմաթիւ զոհեր կան։

## ՆԻ՞Ք ԹԷ ՆԱԹ

Թէ՛ Նիք և թէ՛ Նաթ։ Գնեցէ՛ք թէ Նիք Քարթէր և թէ՛ Նաթ Փինքերթօն, Օտեանի այս երկու թարգմանութիւնները, որովհետեւ աշխարհի ամէնէն հետաքրքրական վէպերն են ատոնք։ Ամէն չորեքշաբթի մէկ հատոր, 2 դրշ., ամէն օր մէկ պրակ՝ 10 փարայի։ Դիմել «Եփրատ» գործակալութիւն, Պապը Ալի, Թիւ 72։

# ԱԶԳԱՅԻՆ

## ԲԱՆՏԱՐԿԵԱԼ ՄԸ
## ՈՐ ԻՍԼԱՄԱՆԱԼ Կ'ՈՒԶԷ

Պրուսայի Առաջնորդ Տ. Սահակ վրդ. Օտտոյեան կը գրէ Պատրիարքարանի.— Աֆ. Գարահիսարի առաջնորդը կը ծանուցանէր թէ քաղաքին բանտին մէջ մարդասպանութեամբ դատապարտեալ 25 ամեայ Գրիգոր անուն Էսկի շէհիրցի հայ երիտասարդը աղերսագիր տուած է իսլամանալու համար և տեղի ունեցած առարկութեան վրայ, թէ դատապարտութեան տակ անձի մը կրօնափոխութեան համար ըրած խնդիրը չէ կարելի նկատողութեան առնել, տեղւոյն իտարէի ժողովոյն որոշումով հարցում ուղղուած է գաւառիս կուսակալութեան։ Հետամուտ լինելով խնդրոյն ընթացքին տեղեկացանք որ կուսակալութիւնն ալ չկարենալով վճռական կարգադրութիւն մը ընել, իր կարգին գրած է դատական նախարարութեան։ Թէեւ կարեւորը գրեցինք Կուտինայի առաջնորդին, սակայն յաջողման չենթադրուելու համար կը փութանք հաղորդել Ձեր Սրբազնութեան, որ բարեհաճիք խնդրոյն հետապնդման մասին գործածն տնօրինել։

## ԲԱԲԵՐԴԻ
### ԱՌԱՋՆՈՐԴԱՐԱՆԸ ԳՈՑՈՒԱԾ

Բաբերդէն Քաղաք. Ժողովի ատենապետ Յակոբ Աղապապեան էֆ. հետեւեալը հեռագրած է Պատրիարքարանի.— Առաջնորդարաննիս գոցուած ըլլալով ազգ. գործերը երեսի վրայ մնացած են. շուտով առաջն. տեղապահ մը դրկեցէք, հակառակ պարագային ընդունեցէք մեր վերջնական հրաժարականը։

## ՏՐԱՊԻԶՈՆԻ ՎԱՐԺԱՐԱՆԻՆ ՏՈՒՐՔԵՐԸ

Տրապիզոնի առաջնորդը հեռագրով մը յայտնելէ յետոյ թէ աղջկանց վարժարանի շէնքին յետնեալ տուրքերը խստիւ կը պահանջուին, կը խնդրէ Պատրիարքարանէն միջոցներ ձեռք առնել յետաձգել տալու համար այդ տուրքերու գանձումը։

## ԿԻԼԻԿԻՈՅ «ԻՀԹԻՅԱԹ»ՆԵՐԸ

Պատրիարքարան հասած նամակի մը համաձայն Մարաշի, Զէյթունի, Հաճընի և ուրիշ հայաշատ վայրերու մէջ դեռ զէնքի տակ կը մնան «Իհթիյաթ»ները և այս պատճառաւ դժուարութիւններ և անպատեհութիւններ առաջ եկած են։ Շատ մը «Իհթիյաթ»ներ փախուստ տուած են, երեսի վրայ թողլով իրենց տունն ու տեղը։

## ՈՏՆՁԳՈՒԹԻՒՆ
### ԳԱՍԹԷՄՈՒՆԻԻ ԳԵՐԵԶՄԱՆԱՏԱՆ ՎՐԱՅ

Գասթէմունիէն հեռագրով կը տեղեկագրեն Պատրիարքարանի թէ ոտնձգութիւններ տեղի ունեցած են տեղւոյն Ազգ. Գերեզմանատան վրայ։ Պատրիարքարանէ գրուած թագրիրը անմիջապէս տարուեցաւ պատկանեալ պաշտօնատունը։

## ԼԵՌԸ ՀԱՆՈՒԱԾ ՔԱՀԱՆԱՆ

Պատրիարքարանէ թագրիրով մը պահանջուեցաւ իր տեղը վերադարձնել տալ Վանի մէջ լեռը հանուած Տ. Սահակ քհյն և այս արարքին հեղինակներն ալ խըստիւ պատժել։

## ՊԱՏՐԻԱՐՔԱՐԱՆԸ ԿԸ ՓՈԽԱԴՐՈՒԻ

Պատրիարքարանի արդի շէնքը փոքր եկած ըլլալով մօտ օրէն դիւանները աւելի յարմարագոյն շէնք մը պիտի փոխադրուին։

## ՊԱՇՏՕՆԱԿԱՆ ՅԱՅՏԱՐԱՐՈՒԹԻՒՆ
### ԱԶԳ. ՊԱՏՐԻԱՐՔԱՐԱՆԻ

Հապէշիստանի Ատիս Ապապա քաղաքին մէջ հաստատուած Արսէն Նիկողոսեան անուն ազգայինը 1910 տարւոյ վերջերը վախճանած ըլլալով՝ անոր ժառանգութիւնը կազմող 454 70 ֆրանքի գումարը մայրաքաղաքիս Գերման հիւպատոսարանին կողմէ Պատրիարքարանս ղրկուած է, և պիտի յանձնուի հանգուցելոյն օրինաւոր ժառանգորդաց։ Հետեւաբար կը հրաւիրենք յիշեալ ազգայինին ժառանգորդները, թուականէս մինչեւ 61 օր ներկայանալ Նշմարեալ Դիւանին, և հաստատել իրենց հանգամանքը։

# ՎԵՐՋԻՆ ԺԱՄ

## ԱԼՊԱՆԱՑԻՆԵՐԸ ՀԱՄԻՏԸ Կ'ՈՒԶԵՆ

Սկիւպէն «Թան»ի կը հեռագրուի թէ ապստամբած ժողովուրդը կը յայտարարէ թէ իր անպայման պահանջն է գահ բարձրացնել Համիտը որ «երեսուն տարիէ ի վեր իրենց հայրն էր»։ Հակառակ պարագային պիտի քալեն նոյն իսկ Պոլսոյ վրայ։ Պետական Յանձնաժողովը մեծ դժուարութեանց բաղխած է։ Կը պահանջեն նաեւ որ ՔՐԻՍՏՈՆԵԱՆԵՐՈՒ ԶԻՆՈՒՈՐԱԳՐՈՒԹԵԱՆ մասին գրուած օրէնքը ջնջուի։

## ՊՈՄՊԱՅԻ ՊԱՅԹՈՒՄ ԵՒ 40 ՀՈԳԻ ՕԴԸ ԵԼԱԾ

Սկիւպ—Քոչանայի միջեւ դրուած պօմպա մը պայթելով 40 հոգի օդը ելած են։

*„ Պօմպա մը պայթած է նաեւ Օխրիտայի մէջ, սակայն նշանակելի մ' և է վնաս չէ տուած։ Հեղինակը կրցած է փախչիլ, նոյն իսկ վիրաւորելով զինքը հետապնդող չաւուշ մը։

# ԶԱՆԱԶԱՆ ԼՈՒՐԵՐ

Յունաց Սինօդը և Քաղաք. Ժողովը երէկ ևս նիստ գումարեցին և զբաղեցան Եօաքիմ Պատրիարքի հրաժարման խնդրով։ Որոշուեցաւ պատուիրակութիւն մը ղրկել Պատրիարքին և 24 ժամ պայմանաժամ տալ՝ պատասխանելու համար։ Երբ Եօաքիմ Պատրիարք ետ չառնէ հրաժարականը, անմիջապէս պիտի ձեռնարկուի տեղապահի ընտրութեան։

*„ Հռոդոսի օսմ. դատարանին անդամներէն Քօնսթանթինիտիսը որ ի նպաստ Իտալացիներուն լրտեսութիւն կ'ընէր և վերջերս օսմ. իշխանութեանց կողմէ ձերբակալուած էր, երէկ Պոլիս բերուեցաւ և դատական իշխանութեան յանձնուեցաւ։ Ընդհ. դատախազ Սաֆվէթ պէյ սկսաւ հարցաքննել։

*„ Միթրովիցայի և շրջականներու կացութիւնը ծանրացած է. բաւական թուով ժանտարմաներ և զինուորներ ընդհարում մը ունեցած են ապստամբներուն հետ։ Ամբողջ ժողովուրդը դիմադրութեան գացած է։ Պոլաթինացի զինուորներ ալ պատրաստուած են զայն դիմադրելու։ Կ'ըսուի թէ Սկիւպի մէջ կազմուած գաղտնի ընկերակցութեան մը կողմէ ֆէտայի մը ղրկուած է Ֆերիզովիչ՝ սպաննելու համար նախորդ մէպուս Հասան պէյը։ Միրտիթիոյ հարաւային մասին ապստամբած Մալիսորները անհեղ ճակատամարտ մը ունենալով զինուորներուն հետ, մեծ կորուստներ պատճառած են այս վերջիններուն։ Թերթ մը կ'իմանայ թէ Բարիզի Շէրիֆ փաշային կողմէ պատուիրակ մը Մանասթըր երթալով տեսակցած է Իթթիհատի հակառակորդներուն հետ։

*„ Ռուս սպայ մը երբ եօթը խազախներով ի պաշտօնէ Խօթուր (պարսիկ սահմանագլուխ) կ'երթար, յարձակում կրեց օսմ. զինուորներու կողմէ։ Խազախները փոխադարձեցին։ Ռուս հիւպատոսը բողոքեց օսմ. հիւպատոսին։

## ՌՈՒՄԷԼԻԻ ԵՐԿԱԹՈՒՂԻՈՑ ՎԻՃԱԿԱՀԱՆՈՒԹԻՒՆ

255րդ Վիճակահանութիւն Օգոստոս 1ի

| Թիւ | Ֆրանք | Թիւ | Ֆրանք | Թիւ | Ֆրանք | Թիւ | Ֆրանք |
|---|---|---|---|---|---|---|---|
| 359758 | 400000 | 1057234 | 2000 | 497462 | 1000 | 1432793 | 1000 |
| 209692 | 30000 | 1075206 | » | 687537 | » | 1432794 | » |
| 1042444 | 10000 | 1090475 | » | 709667 | » | 1439423 | » |
| 1382100 | » | 1735208 | » | 737737 | » | 1514908 | » |
| 682417 | 2500 | 1811346 | » | 773568 | » | 1631448 | » |
| 1310452 | » | 1877718 | » | 872168 | » | 1790506 | » |
| 1632093 | » | 1887241 | » | 872169 | » | 1877720 | » |
| 1652851 | » | 1921279 | » | 906750 | » | 1920043 | » |
| 1946292 | » | 1956636 | » | 922924 | » | 1947218 | » |
| 1956637 | » | 34326 | 1000 | 964834 | » | 1953112 | » |
| 34328 | 2000 | 34329 | » | 982965 | » | 1965108 | » |
| 724602 | » | 386161 | » | 1168976 | » | | |
| 733365 | » | 426787 | » | 1354909 | » | | |

ԹԵՐԹՕՆ «ՄԱՆԶՈՒՄԷ»Ի (6)

ԷՏՄՕՆ ԼԸՏՈՒՍԷԹ

# ԵՐԿԱԹԷ ԴԻՄԱԿՈՎ ՄԱՐԴԸ

## ՈՎ ԷՐ ԱՒԵՏԻՔ ՊԱՏՐԻԱՐՔ ԿԱՐԾՈՒՈՂԸ

2

### ՈՒՐ ԵՐԿՈՒ ԱԱԱՋԱԿՆԵՐ ՄԱՋ ԿԸ ՄՆԱՑ ՈՐ ԿԱԽՈՒԻՆ ԲԱՐԻ ԳՈՐԾ ՄԸ ԸՐԱԾ ԸԼԼԱԼՆՈՒՆ ՀԱՄԱՐ

— Հանգիստ նայէ, պզտիկ օձ, յարեց Ֆարիպօլ ուսերը թօթուելով։ Ու դառնալով իր ընկերին, որ իրմէ երկու քայլ անդին կեցած էր, — Միսթուֆլէ՛, ըսաւ։

— Ի՞նչ կը հրամայէք տէրս, յարեց այս վերջինը

— Կը հրամայեմ որ առաջնորդէք պարոնը

— Լաւ։

Միսթուֆլէ գրկելուն պէս կլոր մլոր կնիթաֆօնը, չալակը առաւ և առանց ո և է ճիգի, նետեց զայն փոսին մէջ ճամբուն ուր, գաճճը անհրեւութացաւ ամբողջովին ճամբան լեցնող ձիւնի թանձր խաւին մէջ։

— Կատարեցի՛, տէրս, յարեց Միսթուֆլէ Ֆարիպօլի մօտ հանդարտութեամբ վերադառնալով։

— Վա՛յ, յարեց այս վերջինը, որ հակած Պ. Լուիի վրայ, կը ջանար անոր դիմագիծերը որոշել, կը կարծեմ թէ այս արժանաւոր ազնուականը մարած է . . . փրկենք զայն, Միսթուֆլէ։

— Այո, տէրս։

Եւ մինչդեռ Միսթուֆլէ արտասովոր զիւրութեամբ մը ձին կը վերցնէր, Ֆարիպօլ իրեն կը քաշէր երիտասարդին մարմինը. յետոյ, իր բ. զուկներովը զայն վերցնելով

— Նախ իրմով զբաղինք, ըսաւ իր ընկերոջ։ Գնա՛ ազատ արձակէ իշխանատէրն ու կինը զոր իրենց սնտուկին մէջ պարփակեցինք և հրամայէ անոնց որ հարկ եղածը պատրաստեն։

Հինգ վայրկեան վերջը, Ֆարիպօլ կը մտնէր իշխանին սրահը և կը պառկեցնէր հոն մարած երիտասարդը Միսթուֆլէին կողմէ փութանակի բերուած անկողնի մը վրայ։ Ջերմոցին մէջ, կրակը որ մարած էր գրեթէ, մերթ ընդ մերթ կը նետէր մէկ քանի կարճ բոցեր փախստական և զունատ փայլերով։

— Լո՛յս հրամայեց Ֆարիպօլ և դուն Միսթուֆլէ, օղի բեր, քիչ մը կենդանացնելու համար խեղճը։ Լոյ՛ս, կրկնեց իշխանատիրոջ որ, գողդոջուն և ծնկաչոք իր կնոջը քով, անկիւն մը կը կենար անշարժ և երկչոտ։

Ֆարիպօլի չեչոտը, իրեն համար երկիւղ ներշնչելով հանդերձ, ցրուեց մասամբ իր սոսկումը, չուա մը՝ բազմաթիւ մոմեր վառեց և հատ մըն ալ Ֆարիպօլի տուաւ։ Այս վերջինը լոյսը մօտեցուց երիտասարդին դէմքին, բայց յանկարծական չարժումով մը ետ նետուեցաւ։

— Վա՛յ, գոչեց Ֆարիպօլ, մինչ իր դէմքը զալկահար, անբացատրելի սոսկում մը կ՚արտայայտէր։

— Ինչ ունիք, տէրս, յարեց Միսթուֆլէ որ վազեց դէպ ի անոր, ձեռքերուն մէջ բռնած շիշ մը։

— Տե՛ս, պատասխանեց անոր պարզապէս Ֆարիպօլ, իր դողացող ձեռքովը ցոյց տալով դէմքը Պ. Լուիի որուն դիմագիծը յստակապէս կ՚որոշուէր աչառնակններուն բոցերէն։

Միսթուֆլէ պարզ ակնարկ մը սեւեռեց անոր, և իր կարգին ճիչ մը արձակելով, իր թանկագին շիշը վար ձգեց ալլայլուելէն։

— Ցիսու՛ս, Մարիամ, մրմնջեց խոչոյն, խաչ հանելով։

Ու, զգալով իր սրունքներուն կթոտելն ու ընկճուիլը. փաթթուեցաւ Ֆարիպօլին և վախէն կճրտացող ակռաներովը, մրմնջեց

— Կորսուեցա՛նք, կորսուեցա՛նք։ Այս երիտասարդ ազնուականը Ն. Վեհափառութիւն Լուի ԺԴ.ն է։

— Այո՛ հաստատեց Ֆարիպօլ, ոչ նըռւազ դողահար, թագաւորն է. դուն զայն կը ճանչնաս չէ՞, Միսթուֆլէ։

— Ցիսու՛ս, Մարիամ, այո ճիշդ ինքն է։ Ու դէպի դուռը ակնարկ մը նետելով. — Տէրս, կը կարծեմ թէ ճիշդ ատենն է կծիկը դնելու, ըսաւ Ֆարիպօլին։

Իշխանին տէրն ալ անոնցմէ նուազ դող չէր եղած. ինկած էր կնոջը քով, և ձեռքերը միացուցած, ու բերանը կիսաբաց

— Ն. Վեհափառութիւն, թագաւորը, . . . սպաննուած . . . մեռած . . . և մեր տունը . . . գոչեց։

Բայց Ֆարիպօլ դիւրաւ ընկճուող մարդ չէր։ Իր անձին վրայ ունեցած գերեցիկ վստահութեամբ, չուա մը անձին տէրը եղաւ դարձեալ, և պեխերը ոլորելով, ու չարժելով իր ուսերը՝

— Անպիտան, յարեց իշխանին տիրոջը, ոչ, թագաւորը չէ մեռած և շնորհիւ մեզի, փրկուած է, որովհետեւ եթէ մենք հոն չըլլայինք, ապահովաբար գէշ հետեւանք մը պիտի ունենար։ Օգնէ ինծի Միսթուֆլէ, փրկենք զայն այս մարած վիճակէն, պէտք է որ աչքերը բանանք որպէսզի մեզ ճանչնայ, ընդհակառակը և աեսնէ զմեզ ծունկի եկած։

Ու, թողլով մէկ կողմ նետուելով, յարգալից կերպով ծունկի եկաւ վիրաւորին մօտ և Միսթուֆլէին բերած չիշին պարունակութեամբը չփեց վիրաւորին չրթունքները ու քունքերը։ Երիտասարդը սթափեցաւ ու նայեցաւ իր չուրջը զըտնուողներուն. յետոյ, ոտքի ելնելով, զարմացկոտ չեչտով մը

— Ո՞ւր եմ, մրմնջեց, ճիգ մը ընելով

— Տէ՛ր, յարեց Ֆարիպօլ, Ձեր վեհափառութիւնը կը գտնուի անձնուէր հըպատակներու մօտ որոնք պատրաստ են իրենց արիւնը թափելու Ձեզի համար։

— Մինչեւ վերջին կաթիլը, աւելցուց Միսթուֆլէ

— Այո, այո, կը ճանչնամ ձեզ յարեց Լուի յամրաբար ոտքի ելնելով, դուք այն երկու թշուառականներէն էք որ օժանդակեցին։ Օր. Պրէվոնի առեւանգման և ասպետը Լա Պառի սպանութեան։

— Տէր . . մրմնջեց Միսթուֆլէ, ծունկերը դողալով։

— Տէր . . . յարեց Ֆարիպօլ, Ձեր վեհափառութիւնը լաւ յիշողութիւն ունի։

— Այո, չարունակեց Լուի, որովհետեւ չեմ մոռնար նաեւ թէ ձեզ կը պարտիմ կեանքս։ Եւ ես պատրաստ եմ ձեզի ներելու եթէ երդուընեմ ինծի ամէն ինչ ընել զարմանելու համար այս ոճիրը, և այնուհետեւ միայն իմ կամքիս համաձայն չարժելու։

— Տէ՛ր, կ՚երդուընենք, պատասխանեցին երկուքը մէկ. և Ձեր վեհափառութիւնը . . .

— Ատ ի՞նչ է, ի՞նչ տեղաս կուտաք ինծի.

(Շարունակելի)

# ՄԵԾ ՎԱՃԱՌԱՏՈՒՆ

## Ածուխի Հանքածուխի Քօքի Փայտի եւ Պաթումի Քարիւղի

ՊԷՑԼԻԿՃԵՆ—ՏԷՐ ՅԱԿՈԲԵԱՆ եւ ԸՆԿ.

### ԸՆՏԻՐ Պ. ԱՔ, ՈՒՂՂՄԻՏ ՎԱՃԱՌՈՒՄ ԵՒ ԱՆԽԱԴԽ ԿՇԻՌ

Կը հրաւիրենք յարգօ հասարակութիւնը ձմեռուան դէմ զինուելու համար անգամ մը ովմեւ մեր ներկայ մթերանոցները և փորձով հասկնալ վաճառատանս ուղղամտութիւնը և անմրցելի գիները։ Վաճառատունս համայնքին ծառայութիւն մը ընելու համար տարբեր սակ մը ունի խիստ զեղչեալ գինով, զպրոցներու, հիւանդանոցներու և հանրային ծառայութեամբ զբաղող հաստատութիւններու եւ մանաւանդ ձմեռ եղանակին վառելիքի սղութեան ժամանակ սեկտորագետ ընտանիքներու փոքրաքանակ գնումներ ընել տալով առանց ո և է զեղծումի։

Բերա, Քիւչիւք Բարմաք Գաբու

Թիւ 33 և Քիւչիւք Բարմաք Գաբու Թիւ 38, 44, 46 մթերանոցները մեծաքանակ և փոքրաքանակ վաճառում։

## ՀԱՅՈՒՀԵԱՑ

ՎԱՐԺԱՐԱՆ ԱՏԱՐԱՁԱՐ

Վարժարանս կը վերաբացուի Սեպտ. 11ին (Ն. Տ.), Դշ. երեկոյ։ Գիշերօթիկ աշակերտուհիները կը վճարեն 16 օսմ. ոսկի տարեթոշակ. Դաշնակի դասի համար կը պահանջուի 5 և 3 օսմ. ոսկի, դասաւանդութեան թիւին համեմատ։ Տարեթոշակին կէսը պէտք է վճարել մուտքի ատեն և միւս կէսը մինչեւ Փետր. 1 (Ն. Տ.)։ Ոչ մի աշակերտուհի կ՚արտօնուի դասերուն հետեւիլ՝ եթէ տարեթոշակը վճարած չէ օրն օրին։ Արձանագրուելու և այսպէս իրենց տեղերն ապահովելու համար հարկ է որ ամէն աշակերտուհի, հին թէ նոր, մէկ օսմ. ոսկիի կանխավճար մը ընէ։ Արձանագրուելու և ուրիշ տեղեկութիւններ ստանալու համար դրել Օրիդ. էֆ. Ս. Ալիքսանեանի, Ատենադպիր խնամակալութեան, Հայուհեաց վարժարան, Ատարաղար, կամ դիմել Ո. Ո. Բիթի, Պոյալըլ Հատըս, Կ. Պոլիս։ 10–9

## ՏՔԹ. Պ. ՎԱՐԺԱՊԵՏԵԱՆ

ՄԱՍՆԱԳԷՏ

ՆԵՐՔԻՆ ՀԻՒԱՆԴՈՒԹԵԱՆՑ

Արտաց և կանանց ծննդաժիգական և ԳԱՂՂԻԱԿԱՆ ԱԽՏԵՐՈՒ

Երկար տարիներ զանազան հիւանդանոցներու մէջ պաշտօնավարելով, իր ստացած փորձառութեամբը բժշկական նորագոյն մեթոտներով կարճ ժամանակի մէջ կը բուժէ ֆրանկախտը, ջերմախտութիւնը, սերմնահոսութիւնը, ստամոքսի անկարողութիւնները, բրօնթաթի եւ միզամանի, ինչպէս նաեւ ստամոքսի, սրտի, թոքերու, աղիքներու և երիկամներու հիւանդութիւնները և զանազան յամառ վէրքեր։

Բացի կիրակիէ, ամէն օր կէս օրէն մինչեւ երեկոյ կը գտնուի Սիրքէճի, Թըրամվայ ճառաքէսի, չոգեկառքի ելքի դէմն կեցը, իր մասնաւոր դարմանատան մէջ։

ՎԱՃԱՌԱԿԱՆ—ԴԵՐՁԱԿ

## ԵԴՈՒԱՐԴ ՏԱՆՑԻԿԵԱՆ

ՊՈԼԻՍ, ՃԷԼԱԼ ՊԷՅ ԽԱՆ, ԹԻՒ 26, ՕՌՕՋՏԻ-ՊԱՔԻ ԴԻՄԸ

Ամէն անոնք որ կ՚ուզեն ճաշակաւոր հագուիլ, թո՛ղ փութան դիմել Եդուարդ Տանցիկեանի գործատեղին, ուր հասած են արդէն ընտիր կերպասներ և ուր կը պատրաստուին ճաշակաւոր և ամենի հագուստներ, ամենավերջին նորաձեւութեանց համաձայն։

Առաջին այցելութեան մը պիտի բաւ դաղափար մը կազմել այս նոր հաստատութեան ճաշակի գերազանցութեանց վրայ։

Դիմեցէք Պոլիս, Ճէլալ պէյ խան, Թիւ 26։

ԻԼԱՆ

Իգրամիյէլի պիր բիյանգօ բուխսաթը վերիլէճէկինտէն միւզթէտիր օլանլարըն չէրտիթը աթիյէ տաւրէսինտէ թէըլիֆլէրինի մէրքէզը ուսումիյէ կէօնտէրմէլէրի իլան օլունըր.

1. Իգթիտարը մալի չէհատէթնամէսի.

2. Շիրքէթ վէ եա միւթէահիտին օսմանլը վէ եա օսմանլը գավանինի գապուլ էյլէմիշ օլմասը.

3. Բիյանգօ մեւամէլաթընա վուգուֆ վէ մալիւմաթտար օլմասը.

4. Միւստէթը Թէգլիֆ Թարիխը իլանտան իթիպարէն իքի այ տըր. 7–6

## ԱՐԱՆՑ ՀԱՄԱՐ ՄԻԱՅՆ

### ԿԱՐԵՒՈՐ ԾԱՆՈՒՑՈՒՄ ՄԸ

ԱՆՈՐ ՈՐ ԿՈՐՍՆՑՈՒՑԱԾ Է ԻՐ ՖԻԶԻՔԱԿԱՆ ԿԱՐՈՂՈՒԹԻՒՆԸ

ԱՆՈՆՑ ՀԱՄԱՐ ՈՐՈՆՔ ԿԸ ՏԱՌԱՊԻՆ ԱՆԿԱՐՈՂՈՒԹԵՆԷ, ես պատրաստած եմ դեղ մը, որ կը բերէ ուրախութիւն և յոյս։ Ես ունիմ հրաշալի դարման մը անոնց համար որոնց ջիղերը բոլորովին քայքայուած են գէշ ունակութիւններու հետեւանքով կամ աննպաստ պարագաներու ազդեցութեան տակ։ Որպէս «ԱՄՐԻԹԱ» դարմանին հնարիչը՝ ես պարտք կը սեպեմ հնարաւորութիւն տալ ամէն մէկ անկարող և ջղային մարդոց փորձել զայն բոլորովին ձրիաբար, և երջանկութիւն անոնց որոնք լռելեայն կը տառապին։

Իմ դարմանս բարիք մըն է ամէնուն, որովհետեւ ան կը վերականգնէ առողջութիւնը և ոյժը, բայց մանաւանդ պիտանի է հոն՝ ուր պէտք կայ զօրացնելու սեռական գործարանները, դարմանելով ամբողջ ջղային սիսթէմը. Ան կ՚իրարկուի մեծ յաջողութեամբ հոն ուր անկարողութիւն երեւան եկած է իբրեւ հետեւանք ոգելից ըմպելիներու, ծխախոտի չարաչար գործածութեան, թղթախաղի, սեռական չափազանցութիւններու, ինչպէս նաեւ այնպիսի ծածուկ և գէշ սովորութիւններու որոնք վնաս կը պատճառեն սեռական կարողութեանը։ Սեռական և ջղային սիսթէմի վրայ վնասակար ազդեցութիւն գործող գէշ սովորութիւններու թուին կը պատկանի նաեւ թանձր թէյի կամ սուրճի չարաչար գործածութիւնը, մնունդի պակասութիւնը, ևայլն։ Անոնցմէ շատ երան, որոնք թէև այժմ կանոնաւոր կեանք կը վարեն, բայց լռելեայն կը տառապին պատանեկութեան սխալներէ, իմ դարմանս շուտով կուտայ այն երջանկութիւնը, որուն կը ձգտին այնքան բուռն կերպով։

«ԱՄՐԻԹԱ»ն պիտանի է ամէն տարիքի մարդոց համար։

«ԱՄՐԻԹԱ»ն աղբիւրն է ապաքինման։

### ԿԸ ՂՐԿՈՒԻ ՁՐԻԱԲԱՐ

Ան ուժ կուտայ սեռական գործարաններուն, նոր կենսականութեան մը համար։ Այն անհաճոյ նշանները, որոնք երեւան կուգան անկարողութեան հետեւանքով, բոլորովին կ՚անհետանան, չի միայն այլեւ ծանրութիւն մը գլխուն մէջ, անհանգիստ քուն, առուգութիւն կը ներշնչէ։ Ով որ յուսահատութեան մէջ ինկած է, կրնայ գրել ինծի, կատարելապէս վստահ ըլլալով թէ ես պիտի ղրկեմ իրեն այն դարմանը որ նորէն ոյժ և կարողութիւն պիտի պարգեւէ իրեն։ Այդ դարմանին գործածութեան շնորհիւ դուք ձեզ 10էն 30 տարի աւելի երիտասարդացած պիտի զգաք։ Ով որ իրեն դիմէ կրնայ վստահ ըլլալ թէ լիովին մը քօրէքթ վերաբերումի մը պիտի հանդիպի իմ կողմէս։ Պէտք է միայն նամակ մը գրել, ներփակելով երեք հատ մէկմէկ դահեկաննոց նամակադրոշմ (փուլ) թղթատարի ծախքերու համար։ Ես կը ղրկեմ փորձի համար «ԱՄՐԻԹԱ», խնամքով փաթթուած, այնպէս որ ոչ ոք կրնայ իմանալ թէ ինչ է ձեր ստացածը։ Ինծի ուղարկուած բոլոր նամակներուն գաղտնապահութիւնը կ՚ապահովեմ։

Մի՛ յետաձգէք և արհամարհանքով մի՛ վերաբերիք դէպի իմ առաջարկս, այլ փութացէք օգտուիլ պատեհ առիթէն, դարմանուելու համար։

Բարթէր կ՚ըսէ. «Այլեւս մի՛ տառապիք, գրեցէ՛ք ինծի, և կը ստանաք այն՝ ինչ որ կը փնտռէիք»։ Հասցէ՝

ԿՕՐԱՇԻՕ ԲԱՐԹԸՐ. Հաստուած. Թիւ 5. Ղալաթիա, Մէհմէտ Ալի փաշա խան, 4, Կ. Պոլիս։

## Կ՚ՈՒԶԷ՞Ք ՁԵՐ ՖԻԶԻՔԱԿԱՆ ԿՈՐՈՎԸ

ԲՆԱԿԱՆ ԿԵՐՊՈՎ ԽՆԱՄԵԼ

Ահա՛ ձեզի միակ միջոց մը որ է ԲԻԲԹՕԿԼՕՊԻՆ ՍԱՐԳԻՍԵԱՆԸ, արտօնեալ հանրային Առողջապահական Խորհուրդէն, բաղկացած է Էմօկլօպին կլիսէռօ Ֆօսֆաթ մը Ծօ, Բէբթօն և Բօլաի ընկուզէ։ Բաղադրութիւն մը որ երկար ժամանակէ ի վեր ալ փորձուած և հաստատուած է թէ՛ տեղական թէ եւրոպական բժշկական գլխեքներով։ Տարակոյս չկայ թէ մարդուս ֆիզիքական կազմութիւնը զօրացնող գըլխաւոր պէտքը արեան մկաններուն, ջիղերուն և ոսկորի բնականօրէն տրուած սնունդով է որ մարմինը կ՚աճի ու կը զօրանայ, որով սիրտը իր պարտականութիւնը կանոնաւորապէս կը կատարէ ընդհանուր կազմին սնուցման և առողջութեան վրայ բարելաւ ազդեցութիւն ընելով։

Ասիկա անով յատկանշական է որ արեան մէջ գտնուած «էմօկլօպին»ը ու մկաններու մէջ գտնուող Փէփթօնի և նաեւ ոսկորներուն գոյութեան մէջ եղած կլիսէռօ ֆօսֆաթ տը չօի պակասները բնականօրէն կը կանոնաւորէ, նաեւ ջօլայի ընկոյզը սրտին կորով ու արեան շրջանին կենդանութիւն կուտայ։ Մէկ խօսքով, անիկա սնուցիչ և վերանորոգիչ տարրերէ կը բաղկանայ և մարմինը կը սնուցանէ ու կ՚ուժովցնէ բնականօրէն։

ԲԻԲԹՕԿԼՕՊԻՆը մասնաւորաբար յանձնարարելի է անարիւնութեան, զունատութեան, ոսկրաթեքութեան, ջղային տկարութեանց զանազան սեռերուն, ընդհանուր տկարութեանց, խոյլի, չարաչխատութեան դէմ (սիւռմէնաժ) և բազմաթիւ սուր հիւանդութիւններուն ապաքինման շրջանին մէջ իր ընծեռած օգուտները անվիճելի է։ Վերջապէս անարիւնութենէ յառաջ եկած ամէն տկարութեանց առաջին և բնական դարմանն է և մեծ ծառայութիւն կը մատուցանէ։ Ցղութեան շրջանին մէջ սաղմին ոսկորներուն և մարմնոյն կազմութեան համար մօրը կորսնցուցած գոյութիւններ կը վերականգնէ երիտասարդ աղջիկներու և պատանիներու աճումի շրջանին մէջ կազդուրիչ յատկութիւններ ունի, նաեւ անարիւնութեան պատճառաւ կիներու և երիտասարդ աղջիկներու դաշտանի խանգարումը կը կանոնաւորէ և առաջին շիշին փորձովը իր ազդեցութիւնը կը զգացնէ։

Ընդհանուր կեդրոնատեղին է Ս. Սարգիսեան դեղարան Աքսարայուգիւ (Վլոսփոր), նաեւ բոլոր դեղի մթերանոցներուն և դեղարաններուն մէջ կը գտնուի։

ԴԱՂՂԻԱԿԱՆ ԱՌՏԻ ՄԷԿ ԱՆԳԱՄԷՆ ԲՈՒԺՈՒՄ

## ՏՔԹ. Յ. ՈՒՂՈՒՐԼԵԱՆ

Բրոֆէսէօ Էրլիխի վերջին անգամ գըտած 606 Սալվարսան դեղերով կատարելապէս կը բուժէ հին և նոր դաղիական ախտերը, միմիայն մէկ ներարկումով։ Նաեւ կարճ ժամանակի մէջ կը դարմանէ ջերմախտութեան, միզամանի և երիկամունքի եւ բրօսթաթի հիւանդութիւնները, ինչպէս նաեւ սեռական անկարողութիւնն բոլորովին նոր մեթոտներով։ Իրեն դիմող հիւանդները կ՚ընդունի ամէն օր իր գործատեղին, Սիրքէճի, Թրամվէյի ճամբուն վրայ Ֆէլսուս լուսանկարչատան առաջին յարկը։ Շանթ.—Ամէն տեսակ գործողութիւններ միզանցքի և արգանդի հիւանդութիւններու և մասնաւոր խնամք։

ԱՌԱՋԻՆ ԽՈՐՀՐԴԱԿՑՈՒԹԻՒՆԸ ՁՐԻ

## ԱՐՄԵՆԱԿ ՇԱՀՈՒՊ

Պոլսոյ փաստաբանական ժողովի անդամ

Կ՚ընդունի Հուգուգի, Թիճարէթի, Ճէզայի, Ճինայէթի, Շէրիի և Ադմունիստրատիվ տեսակ դատեր, զոր կը վարէ կատարեալ ձեռնհասութեամբ, գաղտնապահութեամբ և արագութեամբ։ Կը խմբագրէ պայմանագրութիւններ և պաշտօնական դրութիւններ։ Գուանիրէ խրկուած նօ. մէրօններով թէմլիքի որոշումներ կը հառզորդէ անմիջապէս, կանխիկ կէս ոսկի փոխարէն։ Գաւառակաց գուամիկրէն ալ կ՚այցելէ գաւառական խնդիրներու համար մասնաւոր հրաւէրով։

Հասցէ Կ. Պոլիս, Պահչէ Գաբու, Սթանպուլ խան, Թիւ 13։

## ՏՕՔԹԷՕՐ Հ. ԻՆԿԻԼԻՋԵԱՆ

ՄԱՍՆԱԳԷՏ

Ծննդաժիգական և վեներական հիւանդութեանց

Գիտական ամենավերջին մեթոտներով կը դարմանէ հին և նոր ջերմախտութիւնը, գժուարամիզութիւնը, սերմնահոսութիւնը, նոյնպէս միզամանի, երիկամունքի և Բրոսթատի հիւանդութիւնները։ Իսկ ֆրանկախտի ամէն տեսակները կարճ ժամանակի մէջ հիմնովին կը բուժէ։

Հիւանդ կ՚ընդունի, բացի կիրակիէ, ամէն օր Պահչէ Գաբու, Պօղաչաճիներու դէմ, Սթանպուլ խան, Թիւ 8, իր մասնաւոր դարմանատան մէջ։

ՀԻՆԳՇԱԲԹԻ ՕՐԵՐԸ ՁՐԻ


SANTAL SALOLÉ LACROIX

ԳԱՊՍԻՒԼՆԵՐԻ

Մէհրայի պէվլի էմրազընը թէտավի իչին գուլլանըլան

սանթալ խուս թէլսիզինոսէն սոնգրա ան գիւյլիւ լու ինլի թեվսիլի վէ էն սըհա գաբիլի թէմսիլի տիր

Մաճուկ Ֆիւրուխթը

Բարիզդէ Լագրուա էճզախանէսի, 31, Rue Philippe-de-Girard, PARIS.


ԱՌԱՋԻՆ ԱՅՑԵԼՈՒԹԻՒՆԸ ՁՐԻ

## ՏՕՔԹ. ՊԷՔԵԱՐԵԱՆ

ՎԿԱՅԵԱԼ, ՇՐՋԱՆԱՒԱՐՏ ԲԱՐԻԶԻ ՀԱՄԱԼՍԱՐԱՆԷՆ

Մասնագէտ ծննդամիզական գործարաններու, գաղտնի հիւանդութեանց և մանկաբարձութեանց

Տասն եւ հինգ տարի չարունակ Բարիզ Նէքքէռ-Պռօքա, Սէն-Լուի և Լարի-Պուազիէռի հիւանդանոցներու մէջ գործելով իր մասնագիտութիւնը կատարելագործած է աշխարհահռչակ բռօֆէսէօր Ալպառան, Կիւիօն, Բօծծի Հալոբօ և Հարթմանի առաջնորդութեամբ։

Միքռօսքօբիք լուրջ քննութենէ մը վերջ նորագոյն մեթոտով չատ կարճ ժամանակի մը մէջ և արմատապէս կը դարմանէ հին և նոր ջերմախտութիւնը, կուտմիլթէզը, միզարգելութիւնը, միզամանի, երիկամունքի և արգանդի ամէն տեսակ հիւանդութիւնները։

Միզամանի և երիկամունքի քարերը և աւազը կ՚անհետացնէ մեծ դիւրութեամբ և ՍԻՍԹՕՍՔՕՊԻ և ԼԻԹՕԹՐԻՍԻԻ միջոցաւ։

Քիչ օրէն կը կորսնցնէ միզանցքի նեղութիւնը, միզարգելութիւնը և արգամիզութիւնը (ԷԼԷՔԹՐՕԼԻԶ ԼԻՆԷՕ-ՍԻՐՈՒՔԻՒԼԷՐՈՒՎ) մասնաւոր գեղերով և ի պահանջել հարկին, ելեքտրականութեամբ կը բուժէ ամէնէն յուսահատ անկարողութիւնը և կը կատարէ ամէն տեսակ վիրաբուժական գործողութիւններ. ի մի բան, շնորհիւ իր նորահնար գործիքներու հաւաքածոյին, կը յաջողի դարմանել ամէնէն յուսահատ և ամէնէն դժուարին հիւանդութիւնները։

Դալով հին և նոր դաղիական ախտին, կրնայ արմատապէս բուժել 606ի ներարկումով որ անձամբ ուսումնասիրած է Ֆրանքֆօրթի, Պեռլինի, Վիեննայի և Բարիզի լապօռաթուարներուն մէջ։

Հիւանդ կ՚ընդունի ամէն օր իր բնակարանը առաւօտեան ժամը 9էն 4. Բերա, Զաքմաք փողոց Թիւ 4-5, Թաշճեան ապարթըման. բացի հինգշաբթի կէս օրէ վերջ և կիրակի։

## ՏՈՒՔԹ. ԹԱՇՃԵԱՆ

ՄԱՍՆԱԳԷՏ

ԱՐՏԱՔԻՆ, ԾՆՆԴԱՄԻԶԱԿԱՆ ԵՒ ԿԱՆԱՆՑ ԱԽՏԵՐՈՒ

Նախկին Օգնական ուսուցիչ Օսմ. Բժշկ. Համալսարանի

Գիտական ամենավերջին մեթոտներով կարճ ժամանակի մէջ կը դարմանէ ամէն տեսակ մորթային, ծննդամիզական և կանանց ախտերը, ջերմախտութիւն երիկամներու, միզամանի եւ այլ հիւանդութիւնները, ելեկտրաբուժութեամբ՝ սերմնահոսութիւնը, անկարողութիւնը, եռապորձութիւնը. — (606)ի ՍԱԼՎԱՌՍԱՆԻ ՆԵՐԱՐԿՈՒՄՆԵՐՈՎ ԵՒ ԱՅԼ ՄԻՋՈՑՆԵՐՈՎ ՖՐԱՆԿԱԽՏԻ ԴԱՐՄԱՆՈՒՄ. Մէզի, արեան, խուխի, քիմիական և մանրէաբանական քննութիւն։ Դարմանատունն է Պօյաճըքէօյ, Փօսթաճըլարի դէմ Սէնճեան դեղարան ամէն օր, կէս օրէն վերջ և երեկոները Գում Գաբու, Լ. Գէօփրիւեան դեղարանը։

ԱՂՔԱՏՆԵՐԸ ՁՐԻ

## ՁՐԻ ԴԱՍ

ՖՐԱՆՍԵՐԷՆ ԲՌՆԻՔ

ԹՂԹԿՑՈՒԹԻՒՆ

ԹՐԳՄԱՆՈՒԹԻՒՆ

Շաբաթը 2 դաս, ամիսը 2 մէճիտ

Դիմել Ս. Դուրթեանին

Թիւ 18, Սեթեան խան, Մալա Թեփէ (Սուլթան Համամ)

## Տ<sup></sup>ՈՔԹ. ԱՐԱՄ ՌՈՒՆՃԵԱՆ

ՄԱՍՆԱԳԷՏ

ՔԻԹԻ, ԱԿԱՆՋԻ ՈՒ ԿՈԿՈՐԴԻ

Հիւանդութեանց

Բերա, Շիշլի Ճամբայ, Թագսիմի ֆրանսական հիւանդանոցին մօտ, 52 թիւ ապարթըմանը

Բարիզի մէջ իր մասնագիտութիւնը կատարելագործած ըլլալով՝ ելեկտրական նութեան ու ցարդ Պոլսոյ մէջ չգործածուած «տաք օդի», տէլէֆոնօսքիի, էօզօֆագօսքօբի»ի ու ամէն նորահնար մեթոտներով մեծ յաջողութեամբ կ՚դարմանէ խուլութիւնը, գլխու պտոյտն ու հինցած ցաւերը, ականջի խծղին ու ականջի, քիթի, բերնի, կոկորդի ու խռչակի ամէն տեսակ հիւանդութիւնները։ Նամանաւանդ երեսի ու քիթի վրայ անձեւութիւնները, որոնց ցարդ անբուժելի նկատուած էին «առանց գործողութեան», կատարելապէս կ՚շտկէ նորահնար գործիքով մը, որու շնորհիւ բաղում այդ կարգի հիւանդներու Եւրոպայի մէջ բժշկուած ըլլալը կ՚ապացուցանէ։ Վիզի ու գլխու վրայ ամէն տեսակ գործողութիւն կը կատարէ և տղայոց կոկորդի նշիկները (պատէժկ) կը հանէ առանց արիւնահոսութեան, իր մասնաւոր գործիքովը։ Հիւանդ կ՚ընդունի մինչեւ կէսօր, Պահչէ Գաբու, Համիտիյէ Սիպիլի գէմ Աքիկ Իւթիւճեան դեղարանը, իսկ կէս օրէ վերջ իր տունը։ Հինգշաբթի օրերը կէս օրէ վերջ իր տունը գինող ամէնչքիւանդները, իսկ վճարէլ աղքատներն ամէն օր պատէ ձրիաբար դարմանելու։

## ՊԱՆՔ ՏԸ ՍԱԼՕՆԻՔ

Մասնաճիւղ Ղալաթիոյ. — Քարաքէօյ խան։

Պոլսոյ գործակալութիւն. — Գաթըրճըօղլու բասաժին դիմաց Ալիր էֆ. Քիւթիւբհանէ փողոց։

Պոլսոյ գործակալութիւնը, Ղալաթիոյ մասնաճիւղին նման, կը կատարէ Պանքայի ամէն տեսակ գործառնութիւններ։

Գործակալութիւնը կը կատարէ նաեւ փոխառութիւններ Թուրքիոյ բոլոր գաւառներուն, ինչպէս և արտասահմանի համար։

## ՏՕՔԹՕՐ ՏԻԳՐԱՆ ԹԱՓԼԵԱՆ

ՄԱՍՆԱԳԷՏ ՆԵՐՔԻՆ ԵՒ ՄՈՐԹԱՅԻՆ ԱԽՏԵՐՈՒ

Հիւանդ կ՚ընդունի ամէն օր, Շիշլի, Օսման պէյի դոլիճէսի մօտ, Անտեմեան ապարթըմանի իր յարկաբաժինին մէջ

Արտաց և կանանց ինչպէս նաեւ տղայոց ամենազգի հին և նոր ախտերը, ստամոքսի, աղիքներու, երիկամներու, սրտի եւայլն հիւանդութիւնները մասնայատուկ և ամերիկեան նորագոյն մեթոտներով կը դարմանէ։ Ֆրանկախտը և անոր հետեւանքը բոլոր յամառ հիւանդութիւնները «Սալվարսան»ի և բոլորովին նոր դրութեամբ «Սօամին»ի ներարկումներով կը բուժէ առանց ո՛եւ է ցաւի և առանց գործօնի արգելք ըլլալու։

Որպէս զի ո և է մէկը չի վարակուի թէգօրով և գալէրայով, վերջերս Ամերիկայի և Անգլիոյ մէջ հնարուած, կիրարկուած և յաջողութեամբ պատուաստուած նորագոյն միջոցներով պատուաստում կը կատարէ։

Շաբաթ օրեր մինչև կէս օր ձրի։